

SAVONIA

Ympäristövastuu yritystoiminnassa Pohjois-Savon alueella

Henriikka Mäki

Opinnäytetyö

Koulutusala Tekniikan ja liikenteen ala	
Koulutusohjelma Ympäristötekniikan koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Henriikka Mäki	
Työn nimi Ympäristövastuu yritystoiminnassa Pohjois-Savon alueella	
Päiväys 25.3.2013	Sivumäärä/Liitteet 48/1
Ohjaaja(t) Yliopettaja Merja Tolvanen, Projekti-insinööri Teija Rantala	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Kuopio Innovation, Kehitysjohtaja Anneli Tuomainen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää ympäristövastuuta yritystoiminnassa Pohjois-Savon alueella. Ympäristövastuu tarkoittaa ympäristön kannalta vastuullista toimintaa. Tämän merkitys ei ole vielä kovin tunnettu yrityksissä ja ympäristöllistä vastuuta laiminlyödään vielä nykypäivänä helpommin kuin yhteiskuntavastuun kahta muuta vastuun osa-aluetta, sosiaalista ja taloudellista vastuuta.</p> <p>Ympäristövastuuta yritystoiminnassa Pohjois-Savon alueella selvitettiin yrityshaastatteluiden avulla. Yrityshaastatteluita tehtiin kesän 2012 aikana yrityksiin joilla on toiminnassaan mukana ympäristötoimialaa. Haastatteluihin osallistui 14 yritystä 25:sta. Haastatteluiden tarkoituksena oli selvittää ympäristövastuun merkitystä ja mahdollisia kehittymisen kohteita ympäristövastuun osalta yrityksissä. Yrityksiä edusti haastatteluissa yritysten yritysjohtajat tai ympäristöasiantuntijat. Haastatteluiden lisäksi työssä perehdyttiin ympäristövastuun noudattamiseen ja siihen liittyviin käsitteisiin kirjallisuuden ja Internetistä saadun tiedon avulla.</p> <p>Yrityshaastatteluiden yhteenvedona voidaan todeta, että ympäristövastuun osuus yritystoiminnassa ei ole kovin suuri, sillä kohdeyrityksistä n. 64 % vaatii sidosryhmiltään ympäristövastuun noudattamista ja vain neljällä yrityksellä on ympäristöjärjestelmä. Yritykset kuitenkin havaitsivat ympäristöllisten asioiden olevan yhä enemmän ihmisten tietoisuudessa. Jos kohdeyrityksiä verrataan esimerkkiyrityksiin, on heillä vielä kehittymisen varaa.</p> <p>Ympäristövastuu ei ole siis yrityksen sisälle integroitu systeemi vaan usein pakollinen toiminto. Yritykset pitävät tärkeämpänä yrityksen ylläpidon kannalta taloudellista sekä sosiaalista vastuuta. Tiukentuvan lainsäädännön sekä tulevaisuuden tuomien haasteiden, mm. tietoisuuden lisääntyessä kuitenkin ympäristövastuu ja kestävä kehitys periaatteet tulee ottaa osaksi yrityksen jokaista toimintaa.</p>	

Avainsanat

Ympäristövastuu, ympäristöjärjestelmä, ympäristömerkki, yritys

Field of Study Technology, Communication and Transport			
Degree Programme Degree Programme in Environmental Technology			
Author(s) Henriikka Mäki			
Title of Thesis Environmental Responsibility in Companies in Northern Savo			
Date	25 March 2013	Pages/Appendices	48/1
Supervisor(s) Mrs Merja Tolvanen, Principal Lecturer and Teija Rantala, Project engineer			
Client Organisation/Partners Kuopio Innovation, Anneli Tuomainen			
<p>Abstract</p> <p>The goal of this thesis was to research the state of environmental responsibility in companies in Northern Savo. Environmental responsibility means environmentally responsible action. Its meaning is not commonly known in companies, like economical and social responsibility are.</p> <p>Environmental responsibility was researched by interviews in companies in Northern Savo. Companies have environmental activity as part of their business. 14 of the 25 companies took part in the interviews. Companies were represented mostly by the executives of the companies. Environmental responsibility and its terminology was researched by getting knowledge from the Internet and the literature as well. Interviews were made in summer 2012.</p> <p>The result of this thesis was a general view of environmental responsibility in companies in Northern Savo and environmental responsibility and its future challenges in general. The results revealed that companies which were interviewed, have much to improve in their environmental thinking. Even though companies think that environmental responsibility is a growing trend and a competitive advantage, 64 % of the interviewed companies demand environmental responsibility of their reference group and only four of the companies have environmental management system.</p> <p>As a summary it could be said that in companies, environmental responsibility is recognised as an important thing, but not as a part of the company's function though. It is kind of a required thing, which must be done because of the legislation. Because of the tightening legislation and the future challenges, companies have to make compromises to integrate environmental responsibility as part of the company's system.</p>			
<p>Keywords</p> <p>Environmental responsibility, environmental management system, ecolabel</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	9
2	TILAAJAORGANISAATIO	10
3	YMPÄRISTÖVASTUU JA SEN MERKITYS	11
3.1	Asenteet ja arvot.....	11
3.2	Ympäristö käsitteenä.....	11
3.3	Ympäristön huomioonottaminen.....	12
3.4	Yhteiskuntavastuu	14
3.5	Esimerkilliset yritykset ympäristövastuun noudattamisessa	14
4	YMPÄRISTÖVASTUUN NOUDATTAMINEN YRITYSTOIMINNASSA.....	17
4.1	Lainsäädännölliset keinot.....	17
4.2	Vapaaehtoiset ympäristövastuun keinot.....	18
4.2.1	ISO 14001.....	18
4.2.2	EMAS	20
4.2.3	Ympäristömerkit.....	20
4.2.4	Materiaali- ja energiatehokkuuspalvelut.....	21
4.2.5	Vastuullisuusraportointi.....	22
4.2.6	Alakohtaisia ympäristövastuun keinoja	23
4.3	Ympäristövastuun hyödyntäminen.....	23
4.3.1	Jatkuva parantaminen	24
4.3.2	Sosiaaliset edut.....	24
4.3.3	Taloudelliset edut.....	25
5	YMPÄRISTÖVASTUU YRITYKSISSÄ	26
5.1	Yrityshaastatteluiden toteutus pohjoissavolaisiin yrityksiin	26
5.2	Kohdeyritysten esittely	26
5.3	Haastatteluiden tulokset.....	31
5.3.1	Yhteiskuntavastuu kohdeyrityksissä	31
5.3.2	Ympäristövastuu ja sen hyödyntäminen kohdeyrityksissä.....	33
5.3.3	Kohdeyritysten välinen poikkeavuus.....	37
5.4	Vastuullisuustoiminnan vertailua haastateltujen ja esimerkkiyritysten välillä .	40
6	TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT.....	42
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	44
	LÄHTEET	46

LIITTEET

Liite 1 Kyselylomake

1 JOHDANTO

Ympäristövastuu on käsite, joka viittaa ympäristön kannalta kestäviin ja vastuullisiin ratkaisuihin. Ympäristövastuu on osa kestävästä kehitystä ja jo aiemmin tunnettua yhteiskuntavastuuta. Kestävän kehityksen periaatteiden mukaan, tulee tuleville sukupolville antaa mahdollisuus elää samalla tavalla kuin tällä hetkellä ihmiset elävät, täten kulutusta on vähennettävä ja siirryttävä uusiokäyttöön ja kestäviin ratkaisuihin. Etenkin yritysten tulisi kiinnittää huomiota kulutukseen, sillä yritykset ovat ympäristön suurimpia kuormittajia.

Ympäristövastuu terminä ei ole kovin tunnettu, mutta kuitenkin tiedossa oleva asia ja yhä tunnetumpi yksilöidenkin keskuudessa. Ympäristövastuuta tulisi nykypäivänä noudattaa myös vapaaehtoisesti lainsäädännön ohella ja tämän työn tarkoituksena onkin selvittää ympäristövastuun merkitystä yrityksissä ja kuinka se toteutuu yritysten toiminnassa. Työ sisältää kirjallisuuskatsauksen ympäristövastuusta ja yrityshaastatteluita ennalta valittuihin yrityksiin. Yrityshaastatteluiden tuloksia käsitellään kirjallisuuskatsauksen nojalla.

Kuopio Innovation ja Savonia-ammattikorkeakoulu ovat valinneet insinöörityötä varten 25 yritystä, joiden toiminnassa on mukana ympäristötoimialaa. Yritykset ovat Pohjois-Savon alueelta. Haastattelut toteutetaan puhelimitse tai tapaamisilla, joissa yrityksiä edustaa yritysjohtajat tai ympäristöasiantuntijat. Haastatteluita varten tehdään kyselylomake, joka lähetetään ennalta valittuihin yrityksiin.

Yritykset jaetaan ryhmiin toimialansa mukaisesti ja haastatteluista saatua tietoa käsitellään ryhmittäin. Tietoa analysoidaan kirjallisuudesta ja Internetistä saadun tiedon avulla, jonka lisäksi yrityksiä verrataan esimerkillisiin yrityksiin ympäristövastuun noudattamisessa. Työn tuloksena saadaan kuva pohjoissavolaisten yritysten ympäristövastuusta ja mahdollisista kehittymisen kohteista.

2 TILAAJAORGANISAATIO

Työn tilaajana toimii Kuopio Innovation Oy, joka auttaa paikallisia, Kuopion alueen teknologiayrityksiä kehittämään toimintaansa. Toimintaa tukee osaamiskeskusohjelma, sekä sen kehittämishankkeet. Osaaminen keskittyy elintarvikekehitykseen, terveyden bioteknologiaan, hyvinvointiin ja ympäristöteknoologiaan. (Kuopio Innovation Oy.)

Kuopio Innovation on noin 20 asiantuntijaa työllistävä, vuonna 2008 perustettu yhtiö, joka tukee alueen kasvua ja tiivistä yhteistyötä. Omistajia ovat Kuopion kaupunki (68 %), Technopolis Oyj (24 %), Itä-Suomen yliopisto (4 %) ja Savonia-ammattikorkeakoulu (4 %). Kuopio Innovation Oy auttaa Kuopion alueen terveys-, ympäristö- ja hyvinvointialan yrityksiä kasvamaan ja tuo uutta toimintaa alueelle, ja sen myötä uusia yrityksiä ja työpaikkoja. (Kuopio Innovation Oy.)

Kuopio Innovation Oy ylläpitää alueella valtakunnallista osaamiskeskusohjelmaa (OSKE), johon kuuluu yhteensä 21 osaamiskeskusta. 13 osaamisklusterista Kuopio ylläpitää kansallista hyvinvoinnin osaamisklusteria ja kuuluu myös ympäristöteknologian osaamisklusteriin. Ympäristöteknologian osalta Kuopio Innovation Oy:n osaamisalue ulottuu ympäristöterveyteen ja -turvallisuuteen, ympäristöriskien arviointiin, ympäristömittaukseen ja -monitorointiin, sekä ympäristöinformatiikkaan. (Kuopio Innovation Oy.)

3 YMPÄRISTÖVASTUU JA SEN MERKITYS

3.1 Asenteet ja arvot

Ympäristötietoisuus-kirjan mukaan Suomi kuuluu ympäristöystävällisimpien maiden joukkoon globaalilla tasolla. Yleensä ympäristöystävällisyys mielletään siten, että jokin asia aiheuttaa mahdollisimman vähän haittaa ympäristölle. Ympäristöystävällisyyden osoittaa asennoituminen ympäristöön ja siitä huolehtimiseen. (Harju-Autti, Hakkarainen & Neuvonen, 2011, 31 - 47.)

Arvot ja asenteet määrittelevät yksilöiden käsityksen ympäristöstä. Arvot ja asenteet kertovat asioihin suhtautumisesta. Yleensä jokin asia koetaan ongelmaksi, jos siitä on haittaa omien tavoitteiden saavuttamiseksi. Jotta asia koettaisiin merkittäväksi, tarvitaan jokin, joka tekee asiasta tärkeän. Jos ympäristöön kohdistuvaa haittaa ei siis koeta merkittäväksi omalta kohdalta, on helppo olla asiasta välittämättä. (Harju-Autti, Hakkarainen & Neuvonen, 2011, 31 - 47.)

Asenteisiin vaikuttaa usein kanssaihmiset ja asenteet omassa lähipiirissä ovat usein hyvin samankaltaisia. Arvot ovat asioita, jotka usein ovat lähtöisin jo lapsuudenkodista ja siksi niitä on hankala lähteä muuttamaan. Asenteet ja arvot vaikuttavat myös ympäristöajatteluun. (Harju-Autti, Hakkarainen & Neuvonen, 2011, 31 - 47.)

3.2 Ympäristö käsitteenä

Jotta ymmärrettäisiin paremmin millä tavalla ympäristöön suhtaudutaan, on tiedettävä mitä ympäristö ylipäätään tarkoittaa. Ympäristö käsitetään hyvin usein luontona, mutta se tarkoittaa myös elinympäristöä, ihmisiä ja heidän asuinympäristöään. Ympäristöä on alettu ottaa huomioon yhä enemmän muutaman vuosikymmenen aikana. Yksilöt sekä yritykset ottavat huomioon ympäristöön kohdistuvia muutoksia, joka on seurausta yleisen tietoisuuden lisääntymisestä.

Tällaiset ympäristöön kohdistuvat muutokset voivat olla joko kielteisiä tai myönteisiä ja niitä kutsutaan yleisesti ympäristönäkökohdiksi. Yleensä tällaiset muutokset huomioidaan, jos ne ovat kielteisiä. Kielteinen muutos tarkoittaa esim. jätteiden syntymistä. Ympäristönäkökohdat, mm. jätteiden syntyminen aiheuttaa taas ympäristövaiku-

tuksia, jotka ilmenevät esim. veden saastumisena. (Hämäläinen, Pesonen & Teittinen, 2005, 19-24.)

Jotta ympäristönäkökohdat tunnistettaisiin ja niistä aiheutuvat ympäristövaikutukset voitaisiin arvioida, täytyy toimintoihin tutustua yksityiskohtaisesti. Yritystoiminnassa tämä tarkoittaa prosessikuvausta. Prosessissa kulkevia virtoja on helpompi tarkastella ekotaseen avulla. Ekotaseessa selvitetään kaikki prosessiin menevät, siellä käytettävät ja sieltä ulos tulevat materiaali- ja energiavirrat sekä määrät. (Hämäläinen & Pesonen & Teittinen, 2005, 19-24.)

3.3 Ympäristön huomioonottaminen

Yksilötasolla ympäristön huomioonottaminen tarkoittaa ympäristön siistinä pitämistä, energian säästöä ja mahdollisesti ekologisten tuotteiden käyttöä. Yrity maailmassa näiden asioiden lisäksi, ympäristö voidaan ottaa huomioon mm. tuotteen suunnittelussa, valmistuksessa, myynnissä ja loppukäytössä. Yleisesti ottaen ympäristö otetaan huomioon terveydellisistä syistä. Ympäristön siistinä pitäminen, melun ja ilmaansaasteiden minimointi ovat asioita, joissa prioriteettina ensimmäisenä on ihmisten terveys. Tulevaisuuden kannalta ympäristöä tulisi ajatella myös kestävästi terveydellisten syitten lisäksi. Tällöin puhutaan kestävästä kehityksestä ja se voidaan määritellä mm. seuraavasti:

Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä tarkoittaa myös, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa. (Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu.)

Jotta yksilöt toimisivat ympäristön kannalta parhaalla mahdollisimmalla tavalla, pyritään heidän valintoihin vaikuttamaan mm. erilaisten neuvontojen ja merkintöjen avulla. Lisäksi valintoihin voidaan vaikuttaa myös erilaisilla avustuksilla. Avustuksia voidaan antaa esim. energian käyttöön liittyen. Kunnat voivat myöntää ARA:n rahoittamaa energia-avustusta liittyen pientalojen laite- ja materiaali-investointeihin, joiden avulla voidaan parantaa asuntojen energiataloutta ja lisätä uusiutuvia energiamuotoja yksilökäyttöön. (Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.)

Neuvonnat taas voivat liittyä mm. jätteisiin ja energiankäyttöön. Kierrätys- ja lajittelu-neuvontaa antavat yleensä jätekeskukset ja kunnat. Kunnat ovat jätelain mukaan velvoitettuja antamaan mm. jätteiden vähentämiseen liittyvää neuvontaa. Jotkut kunnat antavat myös energiansäästöneuvontaa, jota tarjoavat myös energialaitokset. (Jätelaki L 2011/646.)

Ihmisten valintoihin voidaan vaikuttaa myös tuotemerkinnöillä. Erilaisia tuotemerkintöjä ovat mm. energiatehokkuus-, hiilijalanjälki- ja kierrätysmerkinnät. Näiden erilaisten ohjaavien ja edistävien keinojen, neuvontojen ym. avulla pyritään vaikuttamaan ihmisten valintoihin.

Edistävät keinot ovat niin sanottuja vapaaehtoisia keinoja. Ympäristölainsäädäntö ohjaa kuitenkin ihmisiä pääsääntöisesti. Ympäristölainsäädäntö ei puutu yksilötasolla kuitenkaan esim. ihmisten aiheuttamiin hiilidioksidipäästöihin. Ihmisille annetaan vapaus valita ja hyvin usein valinta tehdään laadun ja taloudellisten asioiden siivittämistä. Ympäristö jää usein toisarvoiseksi.

3.4 Yhteiskuntavastuu

Ympäristövastuu on osa laajempaa kokonaisuutta, yhteiskuntavastuuta. Yhteiskuntavastuu käsitetään osaksi yritysmaailmaa ja siksi siitä puhutaan myös nimellä vastuullinen yritystoiminta. Yhteiskuntavastuu voidaan jakaa kolmeen eri osa-alueeseen: taloudelliseen, sosiaaliseen ja ympäristövastuuseen. Näistä kolmesta taloudellinen osa-alue on kaikista merkittävin. Taloudellisen vastuun avulla yritykset pystyvät hoitamaan myös ympäristövastuun ja sosiaalisen vastuun kunnollisesti. Taloudellinen vastuu tarkoittaa odotetun tuoton täyttymistä. Se ilmenee myös yrityksen toiminnan tehokkuutena, sekä kannattavuutena. (Lehtipuu & Monni, 2006, 62-67; Maailmantalous.)

Yrityksen sosiaalinen vastuu taas tarkoittaa henkilökunnan huolehtimista, sekä sidosryhmien huomioonottamista. Sen avainsanoja on työturvallisuus, henkilöstön hyvinvointi, kuluttajasuoja, sekä kehittyminen. Sosiaalista vastuuta varten on olemassa erilaisia standardeja, ohjelmia ja merkkejä. Tunnetuimpia on Reilun kaupan –merkki ja SA 8000. Reilun kaupan –merkki kuvaa eettisyyttä ja SA 8000 –standardissa on säännöksiä mm. työajoista. Yhteiskuntavastuun ideana ei ole kuitenkaan mainostaa omaa menestystään ja sponsoroida sidosryhmiä, vaan avainasemassa on yritysten avoimuus. Olisi tärkeää luoda sidosryhmiin luotettava suhde ja kertoa avoimesti esim. ympäristöön kohdistuvista haitoista ja kuinka niihin on aiottu vaikuttaa. (Lehtipuu & Monni, 2006, 62-67; Maailmantalous.)

Yhteiskuntavastuu voidaan jakaa myös vapaaehtoiisiin ja lainsäädännön tukemiin toimenpiteisiin. Juuri vapaaehtoiset toimenpiteet luovat yrityksestä vastuullisen kuvan, sillä yritykset ovat täten valmiita tekemään myös jotain "ylimääräistä". Tällaisia vapaaehtoisia keinoja on esim. yhteiskuntavastuuraportointi, jolle on olemassa virallisia oppaita. (Lehtipuu & Monni, 2006, 62-67; Maailmantalous.)

3.5 Esimerkilliset yritykset ympäristövastuun noudattamisessa

Pohjois-Savon alueella on olemassa muutamia yrityksiä, jotka ovat saaneet toiminnastaan ulkoisen tunnustuksen tai hoitavat vastuullisen toimintansa muuten esimerkillisesti. Yritykset osoittavat vastuullisuutensa mm. kertomalla julkisesti ympäristövaikutuksistaan ja pyrkivät vähentämään näitä vuosittain. Lisäksi heillä on selkeät tavoitteet ympäristön huomioon ottamisessa.

Eräänlaisena pohjoissavolaisena malliesimerkkeinä ympäristövastuullisuuden ja yleensäkin yhteiskuntavastuullisuuden noudattamisessa voidaan pitää Lujatalo Oy:tä sekä Technopolis Oyj:tä. Lujatalon Internet-sivuilta löytyy selkeä kohta vastuullisuudesta, jossa kerrotaan mm. seuraavaa:

Luotettavuus on yksi Lujan toiminnan kulmakiviä. Olemme mukana rakentamassa suomalaista yhteiskuntaa vastuullisesti. Tavoittelemme taloudellista tulosta eettisesti kestävin keinoin, Lujan arvoja noudattaen.

Teemme työtämme laadukkaasti, kuuntelemme asiakkaitamme ja sidosryhmiämme, pidämme huolta henkilöstöstämme ja toimimme ympäristöä säästäen. (Luja Oy.)

Lujatalolla on myös ulkoinen tunnustus laatu-, turvallisuus- ja ympäristöjärjestelmille, jotka on sertifioitu standardien ISO 9001, OHSAS 18001, ISO 14001 perusteella. Lujatalo noudattaa vastuullisuutta taloudellisella, sosiaalisella ja ympäristöllisellä osa-alueella. Lujan sertifioidussa ympäristöjärjestelmässä ISO 14001 on mainittu seuraavat asiat:

- ympäristönsuojelu
- toiminnan ympäristökuormituksen minimointi
- luonnonvarojen säästäminen. (Luja Oy.)

Ympäristöjärjestelmän avulla parannetaan toimintaa jatkuvasti. Lisäksi Lujatalo noudattaa energiatehokkuutta rakentamisessa, pyrkii estämään vahingot ja muistuttaa ympäristöasioistaan työntekijöille. Lisäksi ympäristöajattelua vaaditaan yhteistyökumppaneilta ja asiakkaille tarjotaan kestävän kehityksen ratkaisuja. ISO 14001 on esitelty tarkemmin kohdassa 4.2.1 ISO 14001. (Luja Oy.)

Technopolis Oyj:n vastuullinen toiminta taas on huomattavissa heidän kestävän kehityksen periaatteistaan. He tarjoavat toimitiloja yrityksille mm. Kuopiossa, tilat ovat terveellisiä ja turvallisia ja toiminnassaan yritys ottaa huomioon myös ympäristön. Ympäristövastuu on huomattavissa mm. avoimen ympäristöstrategian perusteella, jonka Technopolis Oyj on asettanut vuosille 2011 - 2015. Ympäristöstrategian pääta-voitteina on vähentää kiinteistöjen energian kulutusta 10 %, vedenkulutusta 8 % ja hiilidioksidipäästöjä 20 %. Lisäksi vuoden 2012 tavoitteina oli vähentää kaatopaikkajätteitä 10 %:lla ja saavuttaa 60 % :n hyötykäyttöaste. (Technopolis Oyj.)

Technopolis Oyj käyttää LEED-ympäristöluokitusjärjestelmää. LEED on ympäristöjalanjälkeä tarkasteleva sertifiointijärjestelmä, jonka on laatinut U.S. Green Building Council (USGBC). LEED-rakennukset voivat saavuttaa joko sertifioitu, hopea, kulta tai platina luokitustason kolmannen osapuolen myöntämänä. Lisäksi Technopolis Oyj:n kaikilla Suomen toimistoilla on Green Office -merkki. Technopolis Oyj on nostanut myös uusiutuvilla energialähteillä tuotetun vihreän sähkön osuuden 100 %:iin vuoden 2012 alusta, sekä ottanut käyttöön vihreän hankintaohjeen mm. paperien osalta. (Technopolis Oyj.)

Ympäristövastuun noudattamisen lisäksi Technopolis Oyj noudattaa kokonaisvaltaisesti yhteiskuntavastuuta ja raportoi yhteiskuntavastuullisista asioistaan GRI – raportointiohjeiston (Global Reporting Initiative) mukaisesti. Yhteiskuntavastuuraportointi on esitetty tarkemmin kohdassa *4.2.5 Vastuullisuusraportointi*. (Technopolis Oyj.)

4 YMPÄRISTÖVASTUUN NOUDATTAMINEN YRITYSTOIMINNASSA

4.1 Lainsäädännölliset keinot

Ympäristövastuuta yritystoiminnassa voidaan noudattaa sekä lainsäädännöllisesti että vapaaehtoisesti. Lainsäädännöllisesti sitä voi noudattaa ympäristölainsäädännön mukaisesti ja vapaaehtoisia keinoja ovat mm. erilaiset ympäristöohjelmat. Tässä työssä käsitellään pääsääntöisesti vapaaehtoisia keinoja, mutta seuraavaksi on esitelty lyhyesti ympäristövastuuseen liittyvää lainsäädäntöä, mm. ympäristölupa-asioita.

Ympäristölainsäädäntö muuttuu jatkuvasti, sillä sitä kehitetään vastaamaan yhteiskunnan tarpeita. Ympäristölainsäädäntö ottaa kantaa mm. ympäristönsuojeluun, vesivaroihin ja maankäyttöön ja rakentamiseen. Näitä kaikkia yhdistää ympäristön pilaantuminen ja ympäristöön kohdistuvat haitat. Mm. ympäristöluvan avulla voidaan hallinnoida ympäristöön kohdistuvia haittoja. (Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelun [www-sivut](http://www.sivut); Ympäristönsuojelulaki L 2000/86.)

Ympäristölupa vaaditaan ympäristönsuojelulain mukaan tietyissä tapauksissa, jos toiminta aiheuttaa ympäristölle pilaantumisen vaaraa. Ympäristölupaprosessi on pitkä ja siihen liittyvät hakemukset ja ilmoitukset kannattaa tehdä hyvissä ajoin ennen suunniteltua ajankohtaa. Apua ympäristönsuojelulain asettamiin vaatimuksiin antaa mm. kuntien ympäristöviranomaiset. Ympäristöluvan lisäksi yrityksillä, jotka aiheuttavat mahdollisesti haittaa ympäristölle, tulee olla ympäristövahinkovakuutus. (L 2000/86.)

Myös jätteiden käsittelyyn liittyy tietynlaisia lainsäädännöllisiä vaatimuksia. Jokaisessa yrityksessä syntyy jätettä ja jätelain mukaisesti jätteitä tulee vähentää, kierrättää ja toimittaa käsittelyyn. Tämä tulee ottaa myös huomioon toimintaketjun suunnittelussa. Tuotteista tulisi myös tehdä sellaisia, että ne kestävät mahdollisimman pitkään ja että niitä voidaan käyttää uudelleen. (L 2011/646.)

Jätteiden ohella energiankulutus on merkittävä ympäristöä kuormittava asia. Energiankulutuksen lainsäädännölliset määräykset rajoittuvat uudisrakentamiseen sekä pientalojen korjausrakentamiseen. Laki energiatodistuksesta (L 2013/50) perustuu energiatehokkuuden parantamiseen ja uusiutuvien energiamuotojen käytön lisäämiseen. Ympäristöpäästöille taas on määräyksiä mm. ympäristönsuojelulaissa ja –asetuksessa (L2000/86; Ympäristönsuojeluasetus, A 2000/169.)

4.2 Vapaaehtoiset ympäristövastuun keinot

Vapaaehtoisia keinoja ovat erilaiset ympäristöohjelmat, järjestelmät, merkit jne. Keinoja on yrityksille sekä alakohtaisia että kaikille yhteisiä. Tunnetuimpia yhteisiä ympäristöjärjestelmiä on ISO 14001 -standardin mukainen ympäristöjärjestelmä.

Vapaaehtoisten keinojen avulla yritys pyrkii pitämään toimintansa systemaattisena ja ympäristön kannalta edullisena. Lisäksi erilaisten ohjelmien ja järjestelmien avulla yrityksen on helpompaa tunnistaa ympäristöön kohdistuvat haitat ja kehittää toimintojaan näin ympäristön kannalta paremmaksi. Lisäetuna yritys saa luotettavan kuvan toiminnastaan. (Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu.)

4.2.1 ISO 14001

ISO 14001 -standardi on maailman tunnetuimpia ympäristöjärjestelmämalleja. Sen tavoitteena on jatkuva parantaminen yrityksen ympäristönsuojelussa ja laadullisissa asioissa. ISO 14001 avulla yritykset voivat parantaa ympäristönsuojelun tasoa ja todistaa ympäristöasioiden hallinta sidosryhmille. (Hämäläinen, Pesonen & Teittinen, 2005, 15-16; Koivisto, 2011, 127-128.)

Suomen standardisoimisliitto SFS Ry:n Internet-sivuilla (Suomen standardisoimisliitto [www-sivut](http://www.sfs.fi)) sanotaan ympäristöjärjestelmästä seuraavasti:

Ympäristöjärjestelmässä organisaatio

- *sitoutuu ympäristönsuojelun tasonsa jatkuvaan parantamiseen*
- *tunnistaa tuotteidensa, toimintojensa ja palveluidensa ympäristövaikutukset*
- *selvittää lakisääteiset velvoitteensa ja huolehtii niiden täyttämisestä*
- *asettaa ympäristötavoitteet ja seuraa niiden toteutumista*
- *varaa resurssit*
- *ylläpitää henkilöstön osaamista*
- *ohjaa prosesseja ja toimintoja*

- *varautuu ympäristöriskeihin ja onnettomuustilanteisiin*
- *tarkkailee ja seuraa ympäristövaikutuksia*
- *ennaltaehkäisee ympäristövahinkoja ja estää niiden toistumisen*
- *ylläpitää hyviä ympäristökäytäntöjä*
- *arvioi toimintansa tuloksia ja parantaa toimintaansa.* (Suomen standardisoimisliitto.)

ISO 14001 kuuluu osaksi EMAS-järjestelmää ja sitä voidaan noudattaa millaisessa organisaatiossa tahansa. Sitä voidaan käyttää sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Pätevyys ISO 14001 noudattamisesta voidaan todeta auditoimalla tai sertifioimalla järjestelmä. ISO 14001 järjestelmiä sertifioi akkreditoidut sertifiointialan yritykset. Näitä yrityksiä löytyy FINAS:en sivuilta, joka pätevoittää sertifiointialan yrityksiä.

Ympäristöjärjestelmän hyödyiksi SFS Ry on ilmoittanut seuraavat asiat:

- *yhdistää ympäristöasiat entistä paremmin osaksi johtamista ja toiminnan suunnittelua*
- *lisää kustannustehokkuutta tehostamalla esim. raaka-aineiden ja energian käyttöä sekä vähentämällä jättemääriä*
- *edistää henkilöstön ympäristötietoisuutta ja osallistumista*
- *varmistaa ympäristölainsäädännön vaatimusten noudattamista ja auttaa muutosten ennakoinnissa*
- *edistää ympäristövaikutusten huomioon ottamista tuote- ja palveluketjujen eri vaiheissa*
- *parantaa ympäristöriskien hallintaa ja turvaa toiminnan jatkuvuutta*
- *osoittaa sidosryhmille – asiakkaille, yhteistyökumppaneille, yhteisöille, viranomaisille, rahoittajille jne. – vastuullisuutta ympäristöasioiden hoidossa*
- *tukee organisaation ympäristöviestintää, yrityskuvan rakentamista sekä markkinointia*
- *tarjoaa mahdollisuuden osoittaa vaatimustenmukaisuus auditoinnilla tai riippumattoman osapuolen suorittamalla sertifioinnilla.*(Suomen standardisoimisliitto.)

4.2.2 EMAS

EMAS-järjestelmä (the Eco-Management and Audit Scheme) koostuu ISO 14001 -standardin mukaisesta ympäristöjärjestelmästä, sekä EMAS-selonteosta. ISO 14001 ja EMAS eroavat toisistaan siten, että EMAS edellyttää julkisen raportoinnin. Myös alustava katselmointi on pakollinen EMAS-järjestelmässä. EMAS perustuu EMAS-asetukseen (EMAS-asetus, EY N:o 2009/1221).

Kuten ISO 14001, myös EMAS on ympäristöasioiden järjestelmälliseen huomioonottamiseen tarkoitettu väline. EMAS-asetukseen perustuva järjestelmä kuitenkin on tarkempi mm. ympäristölainsäädännön noudattamisessa. Lisäksi EMAS -järjestelmä vaatii julkisen selonteon. EMAS -järjestelmään liittyvä selonteko tulee suorittaa vähintään joka kolmas vuosi ja sen tulee sisältää ympäristöpolitiikan, ympäristöohjelman, ympäristöjärjestelmän ja ympäristönsuojelun tason paranemisen. EMAS on tarkoitettu sekä yksityiselle että julkiselle sektorille ja EU:n ulkopuoleltakin voi EMAS-järjestelmään rekisteröityä. Rekisteröinti ei vaadi ISO 14001 -ympäristöjärjestelmää. (Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu; Hämäläinen, Pesonen & Teittinen, 2005, 17-18.)

Rekisteröityminen EMAS-järjestelmään tapahtuu Suomessa Suomen Ympäristökeskuksen toimesta. Rekisteröityvän yrityksen tulee noudattaa ympäristönsuojelulakia ja antaa siitä jonkinlaista näyttöä. Ympäristöjärjestelmää voidaan todentaa. Todentamisesta vastaa akkreditoitu ympäristötodentaja, joka on jokin kolmas osapuoli. Suomessa todentajina toimii Inspecta Oy ja DNV Certification Oy Ab.

(Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu.)

4.2.3 Ympäristömerkit

Ympäristömerkkien avulla voidaan kuluttajaa ohjata valitsemaan reiluja ja ympäristöystävällisiä tuotteita ja palveluita. Ympäristömerkit myös kertovat tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutuksista. Ympäristömerkki voi toimia myös tietynlaisena kilpailuetuna, sillä jokaisessa tuoteryhmässä parhaiten ympäristön kannalta toimivat yritykset voivat merkinnän saada. (Valtion Ympäristöhallinnon verkkopalvelu.)

Virallisia ympäristömerkkejä on olemassa useita, mutta tunnetuimmat niistä on pohjoismainen ympäristömerkki eli joutsenmerkki, Euroopan ympäristömerkki eli kukka-merkki ja energiamerkki. Lisäksi on olemassa luomu-merkki, EU:n luomumerkki, De-

meter-tuotemerkki, Suomen luonnonsuojeluliiton energia- ja materiaalimerkki, Green office ja Reilun kaupan merkki. (Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu.)

Pohjoismaiden yhteinen ympäristömerkki eli Joutsenmerkki kertoo tuotteen ympäristövaikutuksista. Eri tuoteryhmillä on eri kriteerit, jotka liittyvät mm. energian kulutukseen. Kriteerit uusitaan säännöllisin väliajoin. Ympäristömerkin voi saada jokaisesta tuoteryhmästä vain parhaiten ympäristöasiat huomioonottavat yritykset. Ympäristömerkin omaavat yritykset kokevat merkin eduksi mm. imagollisista syistä. Joutsenmerkki on yksi tunnetuimmista ympäristömerkeistä. (Joutsenmerkki.)

Yksi kasvava ympäristömerkki on WWF:n Green Office -merkki, joka perustuu Green Office -järjestelmään. Järjestelmän tarkoituksena on vähentää työpaikkojen ympäristökuormituksia. Se kehittää yritysten toimitiloille kestävämpiä ratkaisuja mm. parantamalla henkilöstön ympäristötietoisuutta. WWF:n Internet -sivuilta löytyvissä Green Office -merkin kriteereissä sanotaan seuraavaa:

- *valita Green Office -vastaava ja nimetä Green Office -tiimi*
- *laatia käytännönläheinen ympäristöohjelma*
- *vähentää kasvihuonekaasupäästöjään säästämällä energiaa*
- *vähentää jätettä sekä kierrättää ja lajitella jätteet paikallisten jätehuoltomääräysten mukaan*
- *huomioida hankinnoissa ympäristönäkökohdat*
- *tiedottaa ja valistaa henkilöstöä Green Office -toimintatavoista*
- *tähdätä ympäristöasioissa jatkuvaan parantamiseen*
- *päivittää ympäristöohjelma vuosittain*
- *valita indikaattorit, asettaa niille numeeriset tavoitteet ja seurata tavoitteidensa toteutumista*
- *raportoida indikaattoritiedot vuosittain WWF:ään.*

(Green Office -merkki.)

4.2.4 Materiaali- ja energiatehokkuuspalvelut

Motivalla on tarjolla palveluita, työkaluja ja toimintatapoja, joiden avulla mm. yritykset voivat parantaa energia- ja materiaalitehokkuuttaan. Energiatehokkuuden avulla yritys voi tehostaa energiankulutustaan ja panostaa energiankulutuksen vähentämiseen jatkuvan parantamisen periaatteella. Materiaalitehokkuuden avulla taas saadaan pie-

nennettyä kustannuksia, parannettua kilpailukykyä ja toteutettua yhteiskuntavastuun periaatteita. Materiaalitehokkuus on asia, jota tulisi tehostaa luonnonvarojen vähetsä. (Motiva Oy)

Motivalta löytyy mm. energia- ja materiaalikatselmustoimintaa. Energiakatselmustoimintaa on järjestetty jo vuodesta 1993 ja materiaalikatselmukset aloitettiin 2008. Sekä energia- että materiaalikatselmusten avulla yritysten on mahdollista säästää taloudellisesti. Lisäksi automaattisesti säästetään myös ympäristöä, sillä energiakatselmuksista energian käyttö tehostuu ja sitä myötä päästöt vähenevät. Materiaalikatselmuksessa taas materiaalin käyttö tehostuu ja näin ollen päästöt vähenevät. (Motiva Oy.)

Energiakatselmusten avulla yritykset voivat siis tehostaa omaa energiankäyttöään ja vähentää niistä aiheutuvia päästöjä. Katselmuksia varten myönnetään yhteiskunnallista tukea. Materiaalikatselmusten avulla yritykset taas voivat tarkastella omaa tuotantoaan ja tuotannon materiaalivirtoja. Yrityksen sivuilta löytyy paljon myös muita neuvoja ja palveluita yrityksille sekä yksityisille liittyen energian käyttöön, mutta myös materiaalin käyttöön. Näiden erinäisten palveluiden myötä yritykset voivat tehostaa toimintaansa kestävämmäksi. (Motiva Oy.)

4.2.5 Vastuullisuusraportointi

Vastuullisuusraportteja voi tehdä jokainen yritys. Se on vuosikertomus, jossa pääpainona ei ole taloudellisten asioiden julkituominen vaan siinä käydään läpi jokaista yhteiskuntavastuun osa-aluetta. Niiden tarkoituksena on tuoda esille yrityksen toimintaa ja sen periaatteita, sekä julkaista tuloksia sidosryhmille nähtäväksi. Vastuullisuusraportoinnin avulla yritys voi myös seurata omia tuloksiaan ja parantaa niitä.

Vastuullisuusraporteista järjestetään myös kilpailuja. Vastuullisuusraportointikilpailua on järjestetty jo lähes kahdenkymmenen vuoden ajan. Kilpailulla on useampi järjestäjä mm. Aalto yliopiston Kauppakorkeakoulu ja kilpailun suojelijana vuonna 2011 toimi presidentti Tarja Halonen. Raportointikilpailu kannustaa yrityksiä raportoimaan vastuullisuuden noudattamisesta yritystoiminnassa. Vuoden 2012 parhaat raportoijat olivat Fortum Oyj, Oilon International Oy, Senaatti-kiinteistöt, Metsä Group Oyj ja Sportelite Marketing Oy. Nämä siis jokainen voittajia sarjoissaan, paitsi Fortum Oyj, jolla oli Suomen parhain vastuullisuusraportti. (Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu.)

Yhteiskuntavastuu -raportoinnille on olemassa myös kansainvälinen ohje, Global Reporting Initiative (GRI). Se on vapaaehtoinen ja se soveltuu EMAS-raportin kanssa yhteen. Siinä on ohjeita jokaisen yhteiskuntavastuun osa-alueen raportointiin. Vastuuraporttikilpailut perustuvat GRI ohjeelle. (Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu.)

EMAS-selonteko kertoo mm. yrityksen ympäristövaikutuksista, ympäristötavoitteista ja niiden toteutumisesta. EMAS soveltuu hyvin ympäristöjohtamiseen ja ympäristöasioiden hallintaan. GRI -raportti taas kertoo kaikista yhteiskuntavastuun osa-alueista, ympäristöllisestä, taloudellisesta ja sosiaalisesta vastuusta. GRI -ohjeistossa on tarkemmat ohjeet raportin kirjoittamiseen kuin mitä EMAS vaatii. EMAS keskittyykin enemmän varsinaisen järjestelmän rakentamiseen, jonka pohjalta raportti kirjoitetaan. Lisäksi EMAS -selonteko keskittyy toimipaikkaiseen raportointiin, kun taas GRI konsernitasolle. (Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu.)

4.2.6 Alakohtaisia ympäristövastuun keinoja

Alakohtaisia ympäristövastuun keinoja on mm. erilaiset valtakunnalliset suositussopimukset. Tällainen on mm. vesihuoltolaitosten jätevesien puhdistuksen tehostaminen siten, että rehevöitymistä tapahtuisi mahdollisimman vähän. Eli siis rehevöitymistä aiheuttavien päästöjen tulisi olla mahdollisimman vähäisiä.

Tällaisten yhteisten sopimusten ja kampanjoiden avulla saadaan yritykset kokeilemaan parasta mahdollista tekniikkaa. Kyseisessä jätevesien puhdistuksen tehostamisessa on tarkoitus saada puhdistusteho paremmaksi kuin ympäristölupa vaatii. Täten tuloksia saadaan vesiensuojelun kannalta merkittäväksi. Samankaltaisia valtakunnallisia sopimuksia on mm. hiilivapaat kunnat -projekti. (Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu.)

4.3 Ympäristövastuun hyödyntäminen

Ympäristövastuun avulla yritys luo itsestään vauraan ja hyvinvoivan kuvan sidosryhmille. Ympäristöraportit, -merkit ja todistukset edistävät luotettavuutta yrityksen ja mm. asiakkaiden välillä. Ympäristöohjelmien ja -järjestelmien avulla yritys pystyy luomaan toiminnastaan systemaattista ja yhteinen tekeminen lisää yhteishenkeä.

4.3.1 Jatkuva parantaminen

Yleensä vapaaehtoisissa ympäristövastuun keinoissa toimiperiaatteena on jatkuva parantaminen. ISO 14001 -standardin mukaisen ympäristöjärjestelmän päällimmäisenä tarkoituksena on parantaa ja tehostaa ympäristöasioiden hallintaa jatkuvasti. Tämä käsittää mm. ympäristönsuojelun.

Jatkuvan parantamisen tarkoituksena on mm. vähentää ympäristöön kohdistuvia kuormituksia ja vähentää luonnonvarojen käyttöä. Toki jatkuvan parantamisen toteutuminen vaatii tietynlaista motivaatiota ja resursseja, mutta se toimii, jos kaikki ovat yrityksessä valmiita sen toteuttamaan. Motivaatiota lisää mm. kilpailuedun kasvaminen jatkuvan parantamisen myötä. (Koivisto, 2011, 126-127.)

4.3.2 Sosiaaliset edut

Jos yritys noudattaa jotain vapaaehtoista ympäristövastuun keinoa, on yrityksestä helppo luoda vastuullinen kuva. Yritys on tällöin valmis tekemään ympäristön hyväksi myös jotain ylimääräistä. Vapaaehtoisten keinojen raportit, merkit ym. on esiteltä yleensä yritysten Internet -sivuilla, josta sidosryhmien on helppo niitä lukea.

Luotettavuutta luodaan aina myös työntekijöiden kautta. Sana kulkee helposti työntekijältä eteenpäin. Jos työntekijä on tyytyväinen työpaikassaan, mainostaa työntekijäkin helposti yritystä läheisilleen ja tuttavilleen. Esim. ympäristöjärjestelmää varten usein luodaan yhteiset pelisäännöt, tällöin epäselvyyksiä on vähemmän ja yhteishenki paranee.

Yhteiset toimintatavat, niiden suunnittelu ja noudattaminen pitävät siis yhteishenkeä yllä. Ne luovat luottamuksen johtajien ja työntekijöiden välillä, kun työntekijätkin saavat osallistua yrityksen toiminnan suunnitteluun. Yhteisesti sovittuja sääntöjä myös yleensä noudatetaan ja täten vahinkoja sattuu harvemmin. (Hämäläinen, Pesonen & Teittinen, 2005, 13-14.)

4.3.3 Taloudelliset edut

Yhteishengen ja ympäristöasioiden hallinnan paranemisen lisäksi ympäristövastuullisuuden noudattaminen saattaa tuoda merkittäviä taloudellisia etuja. Taloudelliseksi eduksi luetaan mm. vähemmät kustannukset ympäristövahingon sattuessa, lisäksi sovittujen sääntöjen noudattaminen vähentää turhaa työtä ja työ on laadukkaampaa. Tällainen tehostunut työ ilmenee mm. alentuneina jätemaksuina. Taloudellista etua yritys saa, kun se ehkäisee ympäristövahinkoja ennalta, sillä jälkikäteen ympäristövahingon korjaaminen on huomattavasti kalliimpaa. (Hämäläinen, Pesonen & Teittinen, 2005, 13-14.)

Lisäksi on olemassa ohjelmia, joiden yhtenä tarkoituksena on toiminnan tehostaminen, jolloin taloudelliset kulut vähenevät ympäristön säästämisen lisäksi. Materiaalitehokkuudeksi kutsuttu toiminto vähentää materiaalin käytön lisäksi olettavastikin kustannuksia ja tämä taas tietysti ympäristöä. Materiaalitehokkuus taloudellisten etujen lisäksi on tulevaisuuden ympäristöä ajatellen tärkeä. Täten säästetään luonnonvaroja. (Motiva Oy [www-sivut](http://www.sivut).)

5 YMPÄRISTÖVASTUU YRITYKSISSÄ

5.1 Yrityshaastatteluiden toteutus pohjoissavolaisiin yrityksiin

Insinööriyön tavoitteena oli selvittää ympäristövastuuta yritystoiminnassa ja sen vuoksi ympäristövastuun tunnettavuutta yrityksissä selvitettiin yrityshaastatteluiden avulla. Alueeksi valittiin Pohjois-Savo ja yritykset valittiin yhdessä Kuopio Innovation Oy:n ja Savonia -ammattikorkeakoulun kanssa siten, että yritysten toiminnassa tulisi olla osana ympäristötoimialaa. Ympäristövastuun tunnettavuuden lisäksi haluttiin selvittää kuinka ympäristövastuu mielletään ja kuinka sitä hyödynnetään yritystoiminnassa. Ympäristövastuun keinoissa keskityttiin vapaaehtoisin keinoihin.

Yrityshaastatteluita varten valittujen yritysten toimintaan tutustuttiin ennalta ja haastatteluita varten tehtiin kyselylomake Excel-taulukko-ohjelmalla (liite 1). Lomake lähetettiin valittuihin yrityksiin sähköpostitse. Haastattelut tehtiin pääosin puhelimen välityksellä, myös joitain tapaamisia järjestettiin. Yrityksille esitetyt kysymykset käyvät ilmi liitteenä (liite 1) olevasta kyselylomakkeesta. Yrityksiä haastateltiin 4.6 - 17.8.2012. Haastatteluihin vastasi 14 yritystä 25:sta valitusta yrityksestä.

5.2 Kohdeyritysten esittely

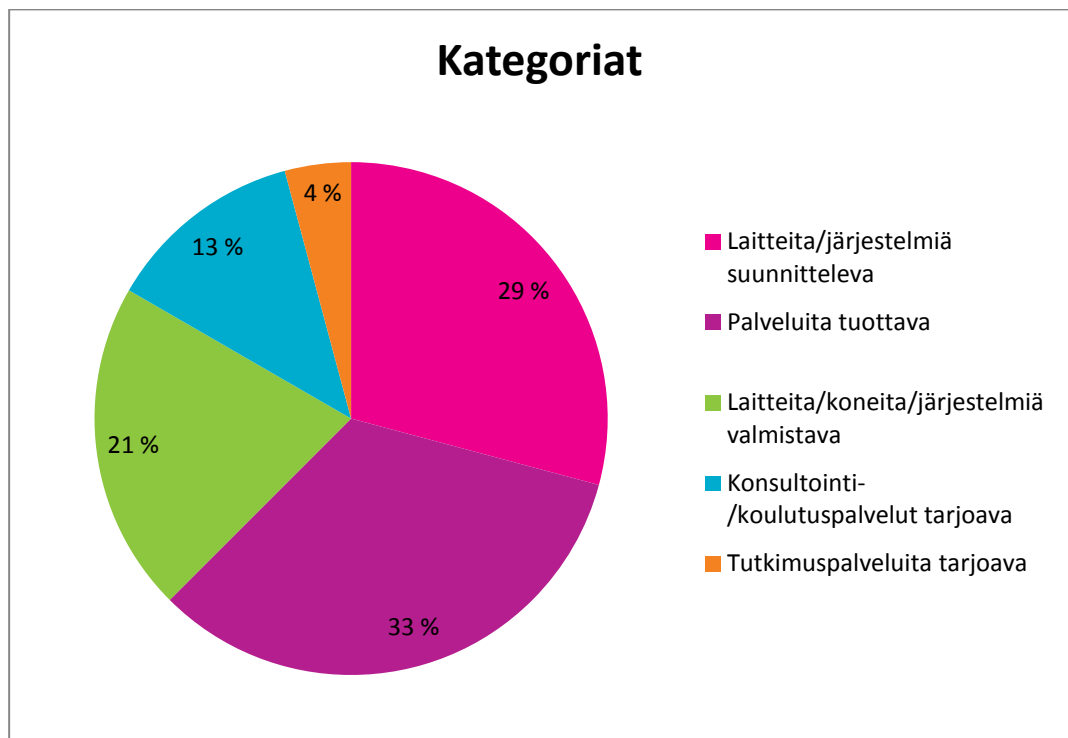
Haastatellut yritykset voidaan jakaa palveluja tuottaviin, suunnitteleviin, valmistaviin ja tutkimuksia tekeviin yrityksiin. Osallistuneet yritykset olivat suuria, pieniä ja keskisuuria, sekä pieniä kasvavia yrityksiä.

Osallistuneet yritykset voidaan jakaa kuvion 1 mukaisesti laitteita tai järjestelmiä suunnitteleviin, laitteita tai koneita tai järjestelmiä valmistaviin, palveluita tuottaviin, konsultointi tai koulutuspalveluita tarjoaviin ja tutkimuspalveluita tarjoaviin yrityksiin. Yritykset on ryhmitelty tulosten käsittelyssä myös kolmeen ryhmään: yritykset P (=palveluita tuottavat), yritykset K (=koneteollinen suunnittelu ja valmistus) ja yritykset O (=ohjelmistopalveluita, teknillisiä ratkaisuja suunnittelevat ja valmistavat).

K-yritykset ovat koneteollisuuteen suunnittelevia ja valmistavia yrityksiä, jotka toimivat kansainvälisesti ja suurin osa näistä yrityksistä on suuria yrityksiä. Heidän toimintansa on trendien mukaista, mutta yritysten juuret ulottuvat pitkälle aikavälille. Heidän arvonsa on perinteisiä ja julkinen kuva selkeä ja heidän toimintansa arvostettua.

O-yritykset ovat uusia yrityksiä ja toimivat ohjelmoinnin ja helpottavien teknisten ratkaisujen parissa. He suunnittelevat suuremmille yrityksille ratkaisuja, joilla yritysten toiminnasta saadaan tehokkaampaa. Yritysten arvot pohjautuvat asiakkaiden tyytyväisyyteen.

P-yritykset ovat palveluita tuottavia yrityksiä, joiden toiminta on hyvin näkyvää. Palveluiden ostaminen on sekä yksityisille että yrityksille useimmiten pakollista, joten näiden yritysten toiminta on tietyllä tavalla edellytys. Nämä yritykset toimivat paikallisesti ja osa jopa Suomen laajuisesti. Palveluita tuottavien yritysten arvot pohjautuvat asiakkaiden tyytyväisyyteen ja laatuun.

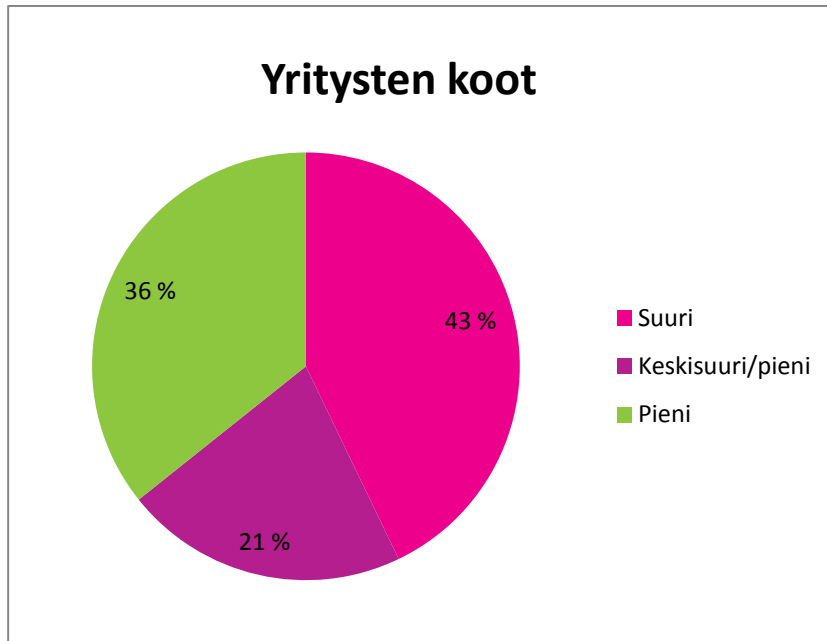

Kuvio 1 Kohdeyritykset kategorioittain

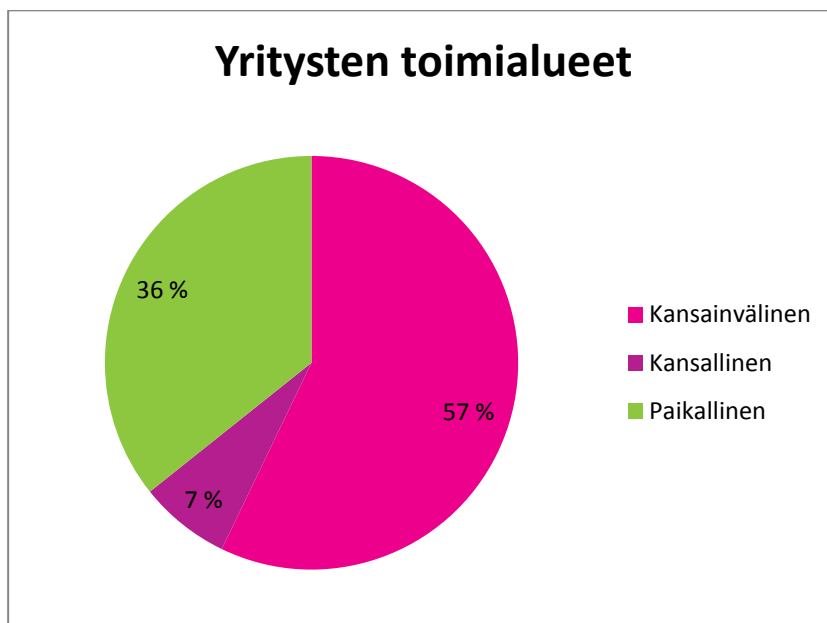
Taulukko 1 Kohdeyritykset toimialoittain

	Toimialue	Henkilöstö (hlö)	Liikevaihto (milj. €)
K1	Kansainvälinen	50 - 250	< 1000
K2	Kansainvälinen	50 - 250	10 - 50
K3	Kansainvälinen	< 250	<1000
K4	Kansainvälinen	10 - 50	2 - 10
K5	Kansainvälinen	10 - 50	< 1000
O1	Kansainvälinen	> 50	2 - 10
O2	Kansainvälinen	> 10	2 - 10
O3	Kansainvälinen	> 10	> 2
P1	Pohjois-Savo	> 50	10 - 50
P2	Pohjois-Savo	50 - 250	< 50
P3	Pohjois-Savo	50 - 250	< 50
P4	Pohjois-Savo	50 - 250	10 - 50
P5	Suomi	50 - 250	< 50
P6	Itä-Suomi	> 50	2 - 10

Yrityksiltä kysyttyihin perustietoihin kuului yrityksen liikevaihto, henkilöstön määrä ja toimialue. Haastateltujen yritysten toiminta keskittyy pääosin laitteiden ja järjestelmien suunnitteluun (29 %) ja valmistamiseen (21 %), sekä palveluiden tuottamiseen (33 %). Tämä käy ilmi kuviosta 1. Yrityksistä suurin osa, n. 80 %, on joko suuria tai pieniä yrityksiä ja yrityksistä 8 toimii kansainvälisesti. Yritysten koot sekä toimialueet käyvät ilmi taulukosta 1, sekä kuvioista 2 ja 3. Taulukon 1 sekä kuvan 2 luokitukset on tehty Yritys-Suomi Internet -sivuston mukaisesti (Yritys-Suomi [www-sivut](http://www.yritysuomi.fi)).

Kuvio 2 Kohdeyritysten koko

Kuvio 3 Kohdeyritysten toimialueet

Yritysten toiminnasta selvitettiin toiminnan tämän hetkinen tilanne, kasvun mahdollisuudet ja muutosten tarpeet. Yrityksiltä kysyttiin heidän sidosryhmiä, käytettäviä ympäristötoimialan palveluita ja tarvittavia muutoksia palveluiden suhteen. Tarkemmat kysymykset käyvät ilmi liitteestä 1.

Yritysten yhteistyö oman alan yritysten, sekä ympäristötoimialan yritysten kanssa oli hyvin kattavaa, eikä yrityksillä ollut tarvetta uusien kontaktien luomiseen. Yritykset olivat myös hyvin tietoisia tarjottavista ympäristötoimialan palveluista, kuten ympäristötutkimus-, energia, sekä jätehuollon palveluista.

Tähän liittyen yrityksiltä kysyttiin mitä ympäristötoimialan palveluita he käyttävät ja kuinka suuri osuus sillä on yrityksen toiminnasta. Yleisimmin mainituksi ympäristötoimialan palveluksi ilmeni jätehuolto. Osa yrityksistä mainitsi myös ongelmajätehuollon ja materiaalin kierrätyksen. Lisäksi tutkimuspalveluita käytettiin suurimmissa ja etenkin palveluita tuottavissa yrityksissä. Taulukosta 2 käy ilmi yritysten yleisimmin mainitsevat ympäristötoimialan palvelut.

Taulukko 2 Kohdeyritysten käytössä olevat ympäristötoimialan palvelut

	Jätehuolto	Konsultointi	Laboratorio/tutkimus	Ei merkittäviä palveluita
K1	X			
K2	X	X		
K3	X	X		
K4	X			
K5	X		X	
O1	X			
O2	X			
O3				X
P1	X			
P2	X			
P3	X	X	X	
P4	X		X	
P5	X		X	
P6				X

Koska yritysten toiminnassa on merkittävästi ympäristötoimialaa, haluttiin tietää myös yritysten muutostoiveet ympäristötoimialaan yleisesti ja siten, että siitä olisi heille liiketaloudellista hyötyä. Toivomukset osoittautuivat laajoiksi ja alakohtaisiksi. Yritykset toivovat nyky-yhteiskunnan mallin mukaisesti helppoja ja nopeita ratkaisuja, jotka

eivät vaikuta liikevaihtoon merkittävästi, mutta kuitenkin ovat ympäristöllisesti kannattavia. Yleisellä tasolla yritykset näkevät ympäristölliset teot tärkeinä ja ovat sitä mieltä, että yhä useampi on tietoinen ympäristöstään ja siihen kohdistuvista haitoista.

5.3 Haastatteluiden tulokset

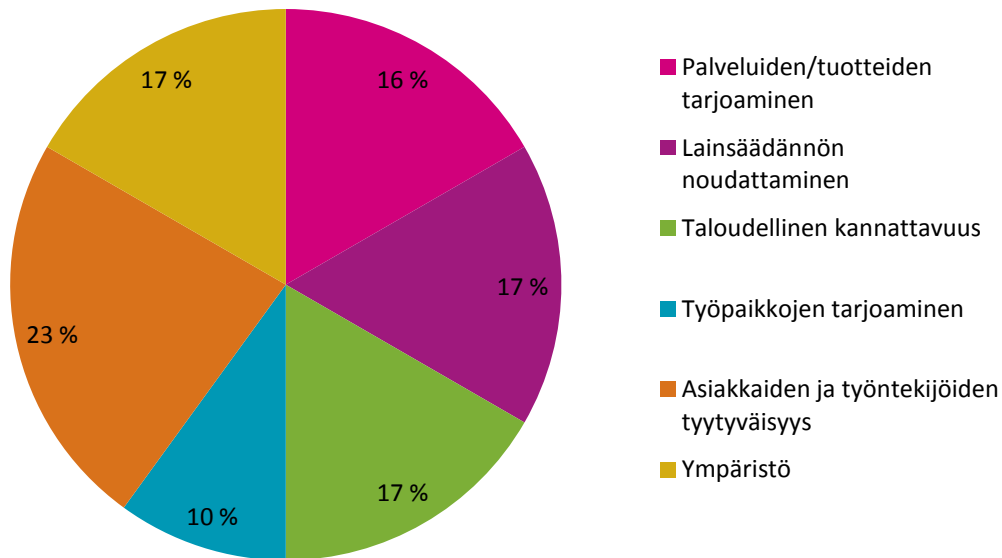
5.3.1 Yhteiskuntavastuu kohdeyrityksissä

Yhteiskuntavastuu-osa selvityksessä (liite 1) on hyvin lyhyt ja se sivuaa ympäristövastuu -osaa. Yhteiskuntavastuu-osan päällimmäisenä tarkoituksena oli selvittää yhteiskuntavastuun osa-alueiden, taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun, riippuvuutta toisistaan. Yhteiskuntavastuu miellettiin yrityksessä vastuullisena toimintana kaikilla osa-alueilla ja etenkin sosiaalista ja taloudellista vastuuta pidettiin merkittävänä.

Yrityksiltä kysyttiin yhteiskuntavastuun merkitystä heidän yritystoiminnassaan. Yritysten vastaukset olivat hyvin samankaltaisia. Vastaukset jakautuivat yhteiskuntavastuun jokaiselle osa-alueelle. Vastaukset liittyivät palveluiden ja tuotteiden, sekä työpaikkojen tarjoamiseen, henkilöstön ja sidosryhmien tyytyväisyyteen, lainsäädännön noudattamiseen, taloudelliseen kannattavuuteen ja ympäristön huomioonottamiseen. Hyvin usein vastauksena oli myös yhteiskuntavastuun noudattamista jokaisella osa-alueella tai että sen merkitys imagollisista syistä on tärkeä. Yleisimmät vastaukset käyvät ilmi kuviosta 4 sekä taulukosta 3.

Yrityksellemme on tärkeää olla vastuullinen toimija yhteiskuntavastuun jokaisella osa-alueella. Yrityksen tavoitteena on olla mukana kehittämässä Pohjois-Savon aluetta luomalla alueelle työpaikkoja ja kansainvälistä liiketoimintaa. Yritys pyrkii mahdollisuuksien salliessa käyttämään lähialueen palveluita ja tavaratoimittajia. Henkilöstön hyvinvointi ja kehittymismahdollisuudet ovat yritykselle tärkeä arvo.

Yhteiskuntavastuun mieltäminen yrityksissä

Kuvio 4 Yhteiskuntavastuun merkitys kohdeyrityksissä

Taulukko 3 Yhteiskuntavastuun mieltäminen kohdeyrityksissä

	Palvelui- den/tuotteiden tarjoaminen	Lainsäädännön noudattaminen	Taloudellinen kannattavuus	Työpaikkojen tarjoaminen	Asiakkaiden ja työntekijöiden tyytyväisyys	Ympäristö
K1			X		X	X
K2		X				
K3			X	X	X	X
K4	X					
K5		X				
O1						X
O2		X	X		X	
O3	X		X	X		X
P1					X	
P2			X		X	X
P3	X					
P4	X				X	
P5	X	X			X	
P6		X		X		

Taulukosta 3 nähdään kuinka merkittävässä osassa sidosryhmien huomioonottaminen on. Asiakkaiden ja työntekijöiden hyvinvointi on prioriteettilistalla ensimmäisenä. Tämän jälkeen tulevat palveluiden tarjoaminen ja taloudellinen vakaus. Kolmesta yhteiskuntavastuun osa-alueesta talous kuitenkin nostettiin useimmin esille vertailtaessa osa-alueita ja niiden riippuvuutta toisistaan.

Yrityksiltä kysyttiin siis yhteiskuntavastuun osa-alueiden riippuvuutta toisistaan ja etenkin taloudellisen osa-alueen koettiin vaikuttavan muihin osa-alueisiin merkittävästi. Monet yrityksistä vertasivat ympäristövastuuta ja taloudellista vastuuta siten, että taloudellisen puolen ollessa kunnossa, on usein ympäristöllinenkin puoli kunnossa. Ja toisaalta taas, jos ympäristölliseen puoleen panostetaan, huomataan taloudellisessa puolessa positiivisia muutoksia. Jokainen yritys koki myös yrityksensä toiminnan olevan hyvin asiakaslähtöistä ja henkilöstön hyvinvoinnin olevan kunnossa.

Kyllä, yhteiskuntavastuun osa-alueet ovat riippuvaisia toisistaan. Taloudellinen puoli kytkeytyy jokaiseen osa-alueeseen. Kaikki investoinnit ympäristöön ja henkilöstöön maksaa ja taas toisaalta pitkällä aikavälillä tämä voi myös näkyä taloudellisena kasvuna.

Yrityksistä yhdelläkään ei ollut käytössä yhteiskuntavastuu raportointia. Yrityksistä muutamalla on käytössä julkinen vuosikertomus. Yrityksistä kaksi mainitsi noudattavansa laatujärjestelmää.

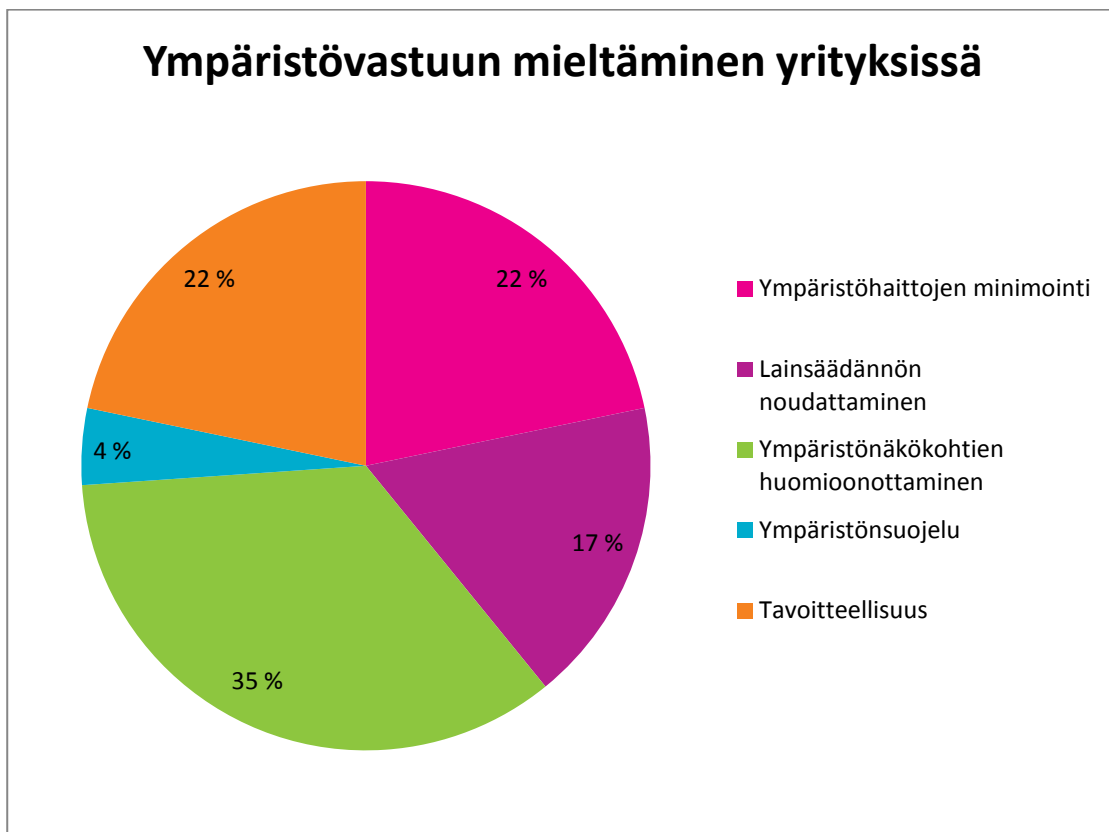
5.3.2 Ympäristövastuu ja sen hyödyntäminen kohdeyrityksissä

Selvityksen ympäristövastuu-osa on työn päällimmäisenä lähtökohtana. Koska yritysten toiminnassa on ympäristötoimialaa, haluttiin tietää kuinka merkittävässä osassa yritykset ympäristöllistä vastuuta pitävät. Yrityksiltä kysyttiin mm. millä tavoin he kokevat ympäristövastuun, onko se osana heidän toimintaa ja onko siitä mahdollisesti ollut yritykselle jotain hyötyä. Tarkemmat kysymykset käyvät ilmi liitteenä olevasta kyselylomakkeesta (liite 1). Ympäristövastuu -osassa keskitytään ympäristövastuun vapaaehtoisten keinojen noudattamiseen sekä niiden tuomiin etuihin.

Yrityksiltä kysyttiin ympäristövastuun merkitystä heille ja vastaukset liittyivät ympäristöhaittojen minimointiin, lainsäädännön noudattamiseen, ympäristönäkökohtien huo-

mioonottamiseen, ympäristönsuojeluun, sekä ympäristöllisiin tavoitteisiin. Tämä käy ilmi kuviosta 5 ja taulukosta 4. Näistä merkittävin osuus oli selkeästi ympäristönäkökohtien huomioonottamisella, sillä jopa 35 % yrityksistä vastasi ympäristövastuun merkitsevän heille ympäristönäkökohtien huomioonottamista yritystoiminnassa. Ympäristönäkökohtien huomioonottaminen näkyy yritysten toiminnassa mm. ympäristöystävällisinä ratkaisuinä tuotteen valmistuksessa, jätteiden vähentämisenä ja ympäristön huomioimisena vahinkojen ennaltaehkäisyssä.

Ympäristövastuu merkitsee yritykselle ympäristövaikutusten minimoimista valmistamissamme tuotteissa jo suunnittelupöydältä alkaen. Ympäristöpäämäärien ja tavoitteiden asetannassa otetaan huomioon ympäristöpolitiikan vaatimukset, merkittävien ympäristönäkökohtien sekä keskeisten lakisääteisten määräysten asettamat vaatimukset.

Kuvio 5 Ympäristövastuun mieltäminen kohdeyrityksissä

Yrityksistä 13 sanoi ympäristövastuun olevan osana yrityksen toimintaa. Näistä n. 62 % osasi sanoa millä tavoin ympäristövastuu toiminnassa näkyy. Materiaalitehokkuus, ympäristövaikutusten arviointi ja minimointi, sekä valistaminen oli asioita joita mainittiin ympäristövastuusta yritysten toiminnassa. Yrityksistä kuitenkin vain neljällä on

käytössä jonkinlainen ympäristöjärjestelmä ja yrityksistä viidellä oli jokin alakohtainen merkintä tai ohjelma käytössään. Lisäksi n. 64 % yrityksistä vaatii jonkinlaista ympäristövastuun noudattamista sidosryhmiltään.

Taulukko 4 Ympäristövastuun mieltäminen kohdeyrityksissä

	Ympäristöhaitto- jen minimointi	Lainsäädännön noudattaminen	Ympäristönäkö- kohtien huomi- oonottaminen	Ympäristönsuoje- lu	Tavoitteellisuus
K1	X		X		
K2		X	X		
K3					X
K4			X		
K5	X		X		X
O1	X				
O2		X			
O3					X
P1					X
P2			X		
P3	X		X		
P4			X	X	
P5	X	X	X		X
P6		X			

Yrityksiltä kysyttiin myös onko heillä ympäristöllisiä arvoja ja tavoitteita ja kokevatko he ympäristövastuullisuuden toimivan kilpailuetuna. Yrityksistä 6 mainitsi ympäristön tai ympäristövastuun osaksi heidän arvojaan. Yrityksistä muutama ei maininnut arvoja lainkaan. Ympäristöllisiksi tavoitteiksi yritykset sanoivat pääosin tuotteen käytön aikaisten ympäristövaikutusten sekä energian käytön vähentämisen. Lisäksi suuri osa vastauksesta liittyi myös jollain tavalla materiaalihokkuuteen, kuten jätteiden hyötykäyttöön ja kierrätykseen. Kuvasta 6 käy ilmi yritysten yleisimmin mainittuja tavoitteita ympäristöön liittyen.

Ympäristön kannalta kestävä toiminta on osa vastuullista toimintaa. Otamme aina jo toimenpiteiden suunnitteluvaiheessa huomioon energiatehokkuuden, vähäkuormitteisuuden sekä tulevaisuuden turvaamisen uusille sukupolville. Lisäksi hankimme aktiivisesti uutta

tietoa ja pyrimme kehittämään toimenpiteitä ja toimintatapoja, jotka ovat ympäristön kannalta parempia ratkaisuja taloudellisuutta kuitenkaan unohtamatta.

Kuvio 6 Kohdeyritysten ympäristölliset tavoitteet

Yrityksiltä kysyttiin myös onko heidän mielestään ympäristövastuun noudattamisesta jotain hyötyä ja onko sillä vaikutusta sidosryhmiin. Lisäksi haluttiin tietää ympäristövastuun merkityksestä kansainvälisillä markkinoilla. Yrityksistä 11 hyödynsi ympäristövastuullisuuttaan jollain tavalla mm. markkinoimalla ympäristövastuullista kuvaa yrityksestä. Kuitenkin vain 72 % oli sitä mieltä, että siitä on jollain tavalla hyötyä liike-toiminnallisesti. 10 yritystä koki ympäristövastuusta olevan hyötyä kansainvälisillä markkinoilla ja kansainvälisillä markkinoilla toimivat yritykset kokivat sen olevan edellytys.

Nykypäivänä ympäristöasiat otetaan huomioon eri tavalla. Nuori ihminen voi olla todella valveutunut ja esim. työpaikan valinta voi tapahtua vastuullisuuden noudattamisen perusteella.

12 yrityksen mielestä vastuullisuus vaikuttaa positiivisesti sidosryhmiin. Yritykset mainitsivat mm. että etenkin nuoret ihmiset ovat valveutuneita ja asiat ovat muuttu-

neet paljon muutamassa kymmenessä vuodessa. Vastuullisuuden vaikutuksesta sidosryhmiin sanottiin myös, että vastuullisuus saattaa olla yksi kriteereistä, jolla päätyä esim. yritykseen töihin. Vastuullisuuden koettiin herättävän luottamusta. Yrityksistä n. 30 % oli myös sitä mieltä, että on olemassa edelleen esim. asiakkaita, joita ei ympäristöasiat kiinnosta.

Valveutuneisuus. Yrityksen toimintaa käytännössä ohjaa asiakkaat ja jos he ovat valveutuneita, tulee myös yrityksen olla.

5.3.3 Kohdeyritysten välinen poikkeavuus

Haastatellut yritykset voidaan jakaa toimialojensa puolesta seuraavasti: yritykset K, yritykset O ja yritykset P. Ryhmien tarkemmat kuvaukset on esitetty aiemmin, luvussa *Kohdeyritysten esittely*. Tässä osassa vertaillaan yrityksiä keskenään ryhmittäin.

K-yritykset toimivat kansainvälisesti ja haluavat tulevaisuudessa ylläpitää ja vahvistaa jo olemassa olevia asiakassuhteita, mutta myös laajentaa toimialuettaan, asiakaskuntaansa ja kasvaa liiketoiminnallisesti. Yritykset kaipaavat joitain yksittäisiä palveluita yrityskohtaisesti, mutta eivät laaja-alaisia ympäristötoimialan palveluita. K yritysten mielestä kuitenkin ympäristön huomioonottaminen laajenee jatkuvasti yritystoiminnassakin ja mm. asiakkaista on tullut tietoisempia omasta ympäristöstä ja siihen kohdistuvista haitoista.

Nämä yritykset kokevat yhteiskuntavastuun lainsäädännön noudattamisena, asiakkaiden palvelemisena ja mm. yhteistyönä palveluntuottajien kanssa. Yhteiskuntavastuun osa-alueista etenkin taloudellinen ja sosiaalinen osa-alue koetaan tärkeiksi ja työhyvinvointi oli esillä usealla yrityksellä. Ympäristövastuuta nämä yritykset olivat selvästi miettineet ja olivat tietoisia omasta toiminnastaan ja siitä aiheutuvasta haitasta ympäristölle. Lainsäädännön noudattamisen lisäksi yritykset kiinnittivät huomiota mm. jätehuoltoon ja ottivat ympäristölliset näkökohdat huomioon yrityksen toiminnassa.

K-yritykset tietävät ympäristövastuun vapaaehtoisista keinoista parhaiten. K-yrityksistä neljällä on sertifioitu ympäristöjärjestelmä ja jokainen K-yritys vaatii jollain tasolla myös sidosryhmiltä ympäristövastuun noudattamista. Yhdellä yrityksistä on myös selkeät ympäristölliset tavoitteet ja tietoa ja tuntemusta jaetaan avoimesti eteenpäin. Nämä yritykset pitivät ympäristövastuuta selkeästi kilpailuetuna.

O-yritykset olivat halukkaita kasvamaan ja kokivat kaiken tarpeellisen palvelun olevan saatavilla. Heidän mielestään yhteiskuntavastuu ja ympäristövastuu ovat tärkeitä, mutta eivät kuitenkaan heidän yritystensä ulottuvissa. O-yrityksistä kaksi oli sitä mieltä, että he eivät voi vaikuttaa asiakkaidensa tai yhteistyökumppaneidensa mielipiteisiin, eivätkä selkeästikään tiedä kaikkia mahdollisuuksiaan. Nämä kaksi yritystä myös mainitsivat taloudellisen kannattavuuden useaan otteeseen.

P-yritykset ovat suuria yrityksiä, joiden on jo imagoonsa vuoksi pidettävä vastuullisuutta yllä. Yritysten toiminta perustuu vastuullisuuteen kaikilla kolmella yhteiskuntavastuun osa-alueella ja ympäristövastuullisuus on esimerkillistä toimintaa. Ympäristövastuullisuutta ei uskalleta jättää noudattamatta, sillä näiden yritysten haitat ympäristöön huomataan välittömästi.

P-yritykset kasvavat asiakaskunnan mukaisesti ja ovat pääosin paikallisia toimijoita. Heidän toiveensa ympäristötoimialan palveluiden lisäämisestä on alakohtainen. Yritykset toivovat melko suuria muutoksia ympäristötoimialaan ja nämä edellyttäisivät lainsäädännöllisiä muutoksia. Yritykset kuitenkin kokevat, että yleensä kaikki tarvittava on ollut saatavilla.

Yhteiskuntavastuun noudattamisen P-yritykset käsittävät siten, että he toimivat asiakkaiden varassa ja heidän mukaisesti. Yhteiskuntavastuun osa-alueet ovat kytköksissä toisiinsa näiden yritysten mielestä siten, että taloudellinen puoli vaikuttaa jokaiseen muuhun osa-alueeseen. Esim. ympäristöön panostaminen on suuri kustannus ja jos ympäristöön kohdistuu haittaa, on se usein suuri investointi taloudellisesti.

P-yrityksille ympäristövastuu merkitsee ympäristönäkökohtien huomioonottamista, ympäristöhaittojen minimointia sekä lainsäädännön noudattamista. Muutama yritys sanoi ympäristövastuun merkitsevän lakien noudattamista ja ympäristönsuojelua. Yritykset hyödyntävät ympäristövastuullisuutta mm. markkinoinnissa ja tavoitteet ympäristöllisesti ovat osittain alakohtaisia, mutta kuitenkin usein mainittiin kehittyminen toiminnassa ja asioista tiedottaminen.

Yrityksiä vertailtaessa keskenään voidaan huomata, että K-yritykset ovat tietoisimpia ympäristöön kohdistuvista haitoista, vastuullisesta toiminnasta, sekä haasteista yri-

tysmaailmassa vastuullisuuteen liittyen. Yrityksistä O-yritykset eivät kokeneet aiheuttavansa ympäristölle merkittävää haittaa tai he eivät kokeneet ympäristön huomioonottamista kovin tarvittavana omalta osaltaan. P-yritykset toimivat kaikki joko kansallisesti tai paikallisesti, eivätkä selkeästi tiedoneet kansainvälisiä trendejä niin selkeästi. Heidän toimintansa on kuitenkin pääosin näkyvää, joten ympäristövastuu on heille käytännössä imagokysymys.

Jos vertaillaan yritysten Internet-sivuja, heidän julkinen kuva on hyvin erilainen. K-yritysten Internet-sivut ovat kansainvälisiä ja selkeitä. Heidän sivuiltaan löytyy selkeästi yritysten noudattamat arvot, toiminta-ajatukset, sekä visiot. Laadullisilla asioilla on useammalla yrityksellä oma osionsa, joka usein käsittää myös ympäristölliset asiat. Muutama yrityksistä mainostaa tuotteitaan vihreinä ratkaisuin, mutta toisaalta ei kuitenkaan noudata ympäristöjärjestelmää, -ohjelmaa tai muuta vastaavaa. Yrityksistä neljällä on käytössä ISO 14001 mukainen järjestelmä, mutta vain yhdeltä yrityksistä tämän merkintä oli löydettävissä Internet-sivuilta.

O -yritysten Internet -sivuilta ei ole löydettävissä suurempia yritysesittelyitä. Yritysten julkinen kuva pohjautuu tuotteiden markkinointiin. Yritysten vastuullisuuden noudattaminen on hyvin pientä ja heidän ajatuksensa onkin tuottaa palveluita, tuotteita ja järjestelmiä, jotka vähentävät ympäristökuormitusta.

Yritysesittelyt ovat taas tarkemmat P-yrityksillä verrattuna O-yrityksiin ja jopa joiltain osin K-yrityksiin. Heillä on esillä Internet -sivuillaan avainlukuja heidän toiminnastaan ja jokaisen toimijan Internet-sivuilta löytyy jonkinlainen vuosikertomus. Osalla yrityksistä on myös valistavaa tietoa yksityisille sekä yritysasiakkaille heidän sivuillaan. Yksikään näistä yrityksistä ei kuitenkaan noudata ympäristöjärjestelmää tai -ohjelmaa, mutta he ovat mukana maan laajuisissa kampanjoissa ja ohjelmissa, jotka koskevat heidän toimialaansa. He toimivat myös sponsoreina, joten sidosryhmäyhteistyö on hyvin vahvaa, toisin kuin muilla yrityksillä.

Yritykset antavat siis itsestään hyvin erilaisen kuvan julkisuuteen. Haastatteluista saatu kuva on jokaisesta ryhmästä myös hyvin erilainen, eikä poikkea juurikaan heidän julkisesta kuvastaan. K-yritykset ovat tietoisia toiminnastaan ja aiheuttamistaan ympäristöhaitoista. Heistä suurin osa noudattaa ympäristöjärjestelmää ja heillä on olemassa myös alakohtaisia järjestelmiä ja ohjelmia, joita noudattaa. He ovat hyvin aktiivisia ja kilpailuhaluuta, kasvavia yrityksiä. K-yritykset ovat halukkaimpia kehittämään ja löytämään järkeviä ratkaisuja ympäristön kannalta heidän toimintaansa.

O-yritysten mielestä ympäristövastuullisuus on tärkeää, mutta heidän osaltaan melko merkityksetöntä, sillä he ovat pieniä toimijoita. Koska he ovat pieniä toimijoita ja he rakentavat yrityksille kestäviä ratkaisuja, on heidän toimintansa aiheuttama ympäristöhaitta niin pientä ja kompensoituu heidän toiminnallaan. He eivät koe ympäristövastuullisuutta kilpailueduksi kuten K-yritykset. Heidän toimintansa perustuu vain asiakastytyväisyyteen sekä talouden ylläpitämiseen.

P-yritykset taas ovat suuria, paikallisia, mahdollisesti liikevaihdollisesti kasvavia yrityksiä. He eivät koe myöskään merkittävänä kilpailuetuna ympäristövastuuta, sillä eivät ole kasvamassa kansainvälisille markkinoille. Heille ympäristövastuun noudattaminen on kuitenkin edellytys, sillä heidän on ylläpidettävä luotettavaa kuvaa sidosryhmilleen julkisen toimikuvansa vuoksi.

5.4 Vastuullisuustoiminnan vertailua haastateltujen ja esimerkkiyritysten välillä

Kun verrataan haastateltuja ja esimerkkiyrityksiä, voidaan sanoa, että haastatelluilla yrityksillä on parantamisen varaa ympäristövastuullisuuden noudattamisessa. Jokainen haastatelluista yrityksistä noudattaa ympäristövastuuta lainsäädännöllisesti, mutta vapaaehtoisten keinojen noudattaminen on vähäistä ja tieto vapaaehtoisista keinoista on heikkoa.

Aiemmin esitellyt esimerkkiyritykset Lujatalo Oy sekä Technopolis Oyj ovat esimerkillisiä yrityksiä, sillä heidän ympäristövastuunsa on näkyvää ja tarkoin noudatettua. Molemmilla yrityksillä on halu kehittyä ja kehittyminen tapahtuukin trenditietoisesti. Yritykset jakavat tietoaan avoimesti ja haluavat myös sidosryhmien tietävän ympäristön kannalta parhaista mahdollisista toimintatavoista.

Haastatelluista yrityksistä muutama oli selkeästi halukkaita kehittymään ja tiesivät kansainvälisistä trendeistä ja tulevaisuuden haasteista. Lisäksi yrityksistä muutama oli kiinnostunut kuulemaan lisää ympäristövastuun vapaaehtoisista keinoista. Kuitenkin verrattaessa esimerkkiyrityksiin, ei yhdelläkään haastatellulla yrityksellä ympäristövastuu ollut samalla tavalla integroituna yrityksen toimintaan. Ympäristövastuu haastatelluille yrityksillä on enemmän imagollisista syistä noudatettavaa kuin esimerkkiyrityksille.

Esimerkkiyritysten ympäristölliset tavoitteet ovat selkeitä ja ne on julkisesti esitelty. Esimerkkiyritykset esittävät tavoitteiden toteutumisen myös avoimesti. Heillä ympäristövastuu on osana jokaista toimintaa ja se näkyy myös siinä, että he haluavat sidosryhmien osallistuvan myös ympäristövastuullisuuteen.

Haastatelluilla yrityksillä ei taas ole helposti löydettävissä vuosittaisia tuloksia, joista ilmenisi mm. energian käyttö, jätteiden määrät, veden kulutus. Heillä ei myöskään ole löydettävissä ympäristöllisiä tavoitteita. Haastateltujen yritysten vaatimukset sidosryhmille ovat myös hyvin pieniä tai niitä ei ole ollenkaan.

Jos verrataan haastatelluista yrityksistä K-yrityksiä esimerkkiyrityksiin, on huomattavissa eroja mm. julkisessa kuvassa. Lujatalo Oy:lla ja Technopolis Oyj:lla on julkisesti esitettyjä tavoitteita ja tuloksia, joita ei K -yrityksillä ole. Jokainen K -yrityksistä noudattaa ympäristövastuuta kuitenkin tietyllä tasolla ja heidän ympäristövastuun noudattaminen on monessa suhteessa edellä verrattuna O- ja P-yrityksiä. K-yrityksistä neljällä on mm. jonkinlainen ympäristöjärjestelmä.

O-yritykset taas ovat huomattavasti pienempiä yrityksiä esimerkkiyrityksiin verrattuna. Toimiala on myös hyvin erilainen, joten yrityksiä on keskenään hieman hankala verrata. Voidaan kuitenkin sanoa, että he eivät koe samalla tavalla tarpeelliseksi esim. vaatia sidosryhmiltä tiettyä tasoa.

P-yritykset poikkeavat myöskin melko paljon esimerkkiyrityksistä ja heidän päällimmäinen tavoitteensa onkin oikeastaan pitää imagoa yllä. Näistä yrityksistä 2 oli selkeästi halukkaampia kehittymään ympäristöllisissä asioissa. Voidaan kuitenkin sanoa, että P-yrityksillä kuten K-yrityksilläkin olisi potentiaalia kehittyä parempaan suuntaan.

Yritysten tulee kehittyä myös tulevaisuuden haasteiden vuoksi, sillä mm. lainsäädäntö muuttuu jatkuvasti. Lisäksi ihmisistä tulee tietoisempia ja ympäristövastuu yleensäkin näyttäisi olevan kasvava trendi. Nämä ja kaikki muut tulevaisuuden tuomat muutokset ajavat yrityksen väkisininkin tekemään muutoksia ympäristöajattelussaan.

6 TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Jokaisella kohdeyrityksellä on mahdollisuus kehittyä ympäristövastuullisempaan suuntaan ja muutamalla näistä yrityksistä onkin selkeitä tulevaisuuden suunnitelmia. Suurimmalla osalla yrityksistä on kuitenkin vielä rajoittunut ajattelutapa ympäristöllisten asioiden suhteen. Tulevaisuudessa ympäristövastuu tulee olemaan merkittävä osa yritysten toimintaa jo lainsäädännöllisistä syistä, mutta myös muiden muutosten myötä, ja täten vapaaehtoiset ympäristövastuun keinot ovat edellytys liiketoiminnan kasvun kannalta.

Lainsäädännön muutosten lisäksi tulevaisuudessa muutoksia tuo mm. luonnonvarojen väheneminen, väestön kasvu, yksilöiden tietoisuuden lisääntyminen, teknologian kehittyminen ja toiminnan paikallistuminen niille sopiviin ympäristöihin. Yritysten tulee vastata näihin väistymättömiin haasteisiin. Esimerkiksi luonnonvarojen vähetessä, tulee miettiä kestäväää kulutusta ja kierrätystä, sekä uudelleen käyttöä. Tällä hetkellä kuluttaminen on helppoa, sillä jatkuvasti tulee uusia helpompia ratkaisuja vanhojen tilalle. Väestön kasvaessa myös kulutus lisääntyy. Toisaalta kulutuksessa pyritään jatkuvasti kestävämpään suuntaan.

Väestön kasvaessa ihmiset ikääntyvät ja kuluttajat ovat yhä useammin eläkkeellä olevia ihmisiä. Ikääntymisen myötä yrityksissä tapahtuu sukupolvenvaihdoksia ja työntekijät ovat entistä oppineempia ja tietoisempia asioista. Uusien trendien mukana pysyminen on valttia. Tietoisuus kasvaa myös yleisellä tasolla mm. erilaisten sosiaalisten ryhmien myötä. Yhä enemmän kuluttajat ovat tietoisempia ympäristöstään ja siellä tapahtuvista asioista ja teknologian kehityksen myötä tiedon jakaminen on helppoa ja nopeaa. Kuluttajat haluavat myös vaikuttaa omaan ympäristöönsä ja tuotteiden kehittäminen tulee osaksi kuluttajan ja yritysten välistä yhteistyötä. (Tekes.)

Erilaisten strategioiden avulla voidaan ennalta ehkäistä tai hidastaa tiettyjä muutoksia. Tällaisia kansallisia tai kansainvälisiä strategioita ympäristön hyväksi kehitetään jatkuvasti. Kasvihuonekaasujen vähentämiseen suunnattu Kioton pöytäkirja sai jatkoa joulukuussa 2012. Dohan ilmastokokouksessa päätetyn pöytäkirjan tarkoituksena on vähentää tiettyjen kasvihuonekaasujen päästöjä 20 % vuoteen 2020 mennessä. (Helsingin Sanomat.)

Lisäksi mm. uusiutuvan energian velvoitepaketti velvoittaa lisäämään uusiutuvan energian käyttöä 38 % vuoteen 2020 mennessä. Vuonna 2005 uusiutuvien energia-

lähteiden loppukulutus oli 87 TWh, joka arviolta tulisi vuonna 2020 olemaan 124 YWh. Biohajoavalle jätteelle taas on olemassa kansallinen strategia, joka pyrkii edistämään biojätteen hyödyntämistä ja erillistä käsittelyä. Biojätteen loppusijoittamista kaatopaikoilla tulisi vähentää asteittain ja jätettä voi vuonna 2016 loppusijoittaa kaatopaikoille enää 35 % vuoden 1994 määrästä, joka tarkoittaa arviolta n. 25 % syntyvästä biojätteestä. Jotta tavoitteet saavutettaisiin, on rakennettava jätteiden käsittely- sekä hyödyntämislaitoksia, joissa käsiteltäisiin pääosin biojätettä. Tämä on osa EY:n kaatopaikkadirektiiviä (1999/31/EY). (Uusiutuvan energian velvoitepaketti, 2010; Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu.)

Erilaisia ohjelmia ja järjestelmiä sekä yhteisöllisiä toimintoja tulee myös jatkuvasti lisää. Näiden avulla asioita kehitetään ympäristömyönteisempään suuntaan. TEKES:llä on mm. käynnissä Green Growth -ohjelma, jonka avulla yrityksiä tuetaan kestävämpään toimintaan. Tämän avulla pyritään Suomesta tekemään edelläkävijä kestävä kehityksen liiketoiminnassa. Ohjelma edistää merkittävästi luonnonvarojen tehokasta ja vastuullista käyttöä. Ohjelman mukaan vihreä liiketoiminta on merkittävä kilpailuetu, etenkin kansainvälisillä markkinoilla. (Tekes.)

Muita TEKES:llä suunnitteilla tai käynnissä olevia ohjelmia ovat mm. Fiksu kaupunki -ohjelma toimiviin arjen ratkaisuihin, sekä korjaus- ja infrarakentamiseen Rakennettu ympäristö- ja ekotehokkaan mineraaliteollisuuden kehittämiseen Green Mining -ohjelmat. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriöllä on käynnissä Cleantechin strateginen ohjelma, jossa pyritään kehittämään cleantech-liiketoimintaa. Yritykset voivat hakea rahoitusta osallistuessaan ohjelmiin. (Tekes.)

Yritysten kasvu siis edellyttää jatkuvaa kehityksen seuraamista ja ajan hermoilla pysymistä. Etenkin sidosryhmiltä yritykset saavat suuntaa toimintansa kehittämiseksi, sillä usein esim. asiakkaat ovat tietoisia myös muiden yritysten kehityksestä. Ympäristövastuu tulee olemaan yritysten toiminnassa yhä enemmän omana osanaan.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää ympäristövastuuta yritystoiminnassa Pohjois-Savon alueella. Tarkoituksena oli saada selville millä tavalla ympäristövastuu mielletään ja miten sitä mahdollisesti noudatetaan. Lisäksi tavoitteena oli löytää tietoa ympäristövastuusta ja sen keinoista kirjallisuudesta ja Internetistä.

Kun ympäristövastuuseen tutustuttiin sekä käsitteenä että yritysten toiminnassa huomattiin, että ympäristövastuu on kasvava trendi ja tulevaisuuden edellytys. Ympäristö tulee ottaa huomioon tulevaisuudessa sekä kulutuksessa että suunnittelussa ja tuotannossa. Ympäristövastuu on kehittynyt muutaman kymmenen vuoden aikana oudosta ajattelutavasta osaksi yksilöiden ja yritysten jokapäiväistä elämää. Ympäristövastuun tulevaisuuden haasteet tulevatkin olemaan yritysten kehityksen seuraava askel. Täten yritysten olisikin hyvä perehtyä lainsäädännön tuomiin muutoksiin, mutta myös sidosryhmien ja etenkin asiakkaiden käsitykseen ympäristöstä. Tämän avulla yritykset pystyisivät kehittämään liiketoimintaansa positiivisempaan suuntaan ja kilpailuetu kasvaisi.

Yrityshaastatteluiden perusteella voidaan kuitenkin sanoa, että vielä tällä hetkellä ympäristölliset näkökohdat ovat suurimmalle osalle yrityksistä toisarvoisia, eivätkä siten nykypäivän taloudellisesta tilanteesta johtuen poikkeavia. Jokaisessa yrityksessä noudatetaan ympäristövastuuta lainsäädännöllisesti. Kuitenkin vapaaehtoisten keinojen noudattaminen oli vähäistä verrattuna esimerkkiyrityksiin. Ympäristövastuu käsitteenä oli melko vieras yrityksille, eikä sitä koettu niin merkittäväksi, että sitä noudatettaisiin niin omassa toiminnassa kuin sidosryhmäyhteistyössäkin. Yritysten mielestä ympäristön hyväksi tehtävä työ kompensoi ympäristöön kohdistuvia haittoja tai ympäristöön kohdistuvat haitat koettiin niin pieniksi, että niitä varten tehtäviä toimenpiteitä ei koettu tarpeellisiksi.

Yrityksissä oli kuitenkin poikkeuksia ja osa yrityksistä oli selkeästi halukkaita panostamaan ympäristöasioihin. Osalla yrityksistä oli selkeät suunnitelmat ympäristöllisten asioiden hoitamiseksi ja parantamiseksi. Lisäksi osalla yrityksistä oli halua kannustaa asiakkaita ja muita sidosryhmiään toimimaan ympäristön kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Ympäristövastuu ei tunnu olevan kuitenkaan integroituna osaksi yritysten toimintaa vaan sitä noudatetaan monesti imagollisista syistä. Vastuullista toimintaa koitetaan parantaa monesti esim. luomalla positiivinen kuva sidosryhmille sponsoinnilla, mutta ympäristöasiat jätetään vähemmälle.

Ympäristöajattelu tulisikin siirtää syvemmälle tasolle, sillä ympäristövastuu on yhä useammin esille tuotava asia. Nykypäivänä ei epäillä tuoda esille yritysten ympäristöön aiheuttamia haittoja ja siksi ympäristö onkin usein arka aihe. Tämä oli huomattavissa myös kohdeyrityksissä, sillä moni yrityksistä ihmetteli päätymistään haastatteluihin. Yhteenvetona voidaankin sanoa, että yritysten tulisi olla avoimempia ympäristövastuun suhteen. Heidän olisi myös hyvä tutustua sidosryhmien ajattelumaailmaan tarkemmin ja pohtia muutoksia sitä kautta.

Ympäristövastuusta ja sen vapaaehtoisista keinoista saatiin työn myötä selkeä kuva. Lisäksi yritysten runsas osallistuminen antoi mahdollisuuden perehtyä yritysten toimintaan ympäristöllisestä näkökulmasta monipuolisesti. Selvityksen tulosten perusteella saatiin myös tieto ympäristövastuun jalansijasta pohjoissavolaisissa yrityksissä ja täten vastaus alkuperäiseen kysymykseen.

LÄHTEET

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. Rahoitus [viitattu 29.1.2013]. Saatavissa:

<http://www.ara.fi/default.asp?node=1263>

Maailmantalous [viitattu 15.8.2012] Saatavissa:

<http://www.maailmantalous.net/?q=fi/node/91>

Harju-Autti, Hakkarainen & Neuvonen. 2011. Ympäristötietoisuus. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Helsingin Sanomat. Dohan ilmastokokous [viitattu: 12.1.2013]. Saatavissa:

<http://www.hs.fi/ulkomaat/Kiotoon+sopimus+sai+jatkokauden/a1305626553324>

Hämäläinen, K., Pesonen, H.-L. & Teittinen, O. 2005. Ympäristöjärjestelmän rakentaminen. Helsinki: Talentum

Jätelaki L 646/2011. Finlex. Lainsäädäntö. [viitattu 1.12.2012]. Saatavissa:

<http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ymp%C3%A4rist%C3%B6>

Koivisto, J. 2011. Pk-yritysten ympäristövastuut käytännönläheisesti. Helsinki: Helsingin Kamari Oy.

Lehtipuu, P. & Monni, S. 2006. Synergia, Vastuullisen yritystoiminnan menestysmalli. Helsinki: Talentum.

Luja Oy. Yritysvastuu. [viitattu: 15.7.2012]. Saatavissa: <http://www.luja.fi/yritysvastuu>

Motiva Oy. Toimialueet [viitattu: 1.6.2012]. Saatavissa:

<http://www.motiva.fi/toimialueet/>

Suomen standardisoimisliitto SFS Ry. Julkaisut ja palvelut [viitattu 16.6.2012]. Saatavissa:

http://www.sfs.fi/julkaisut_ja_palvelut/tuotteet_valokeilassa/iso_14000_ymparistojohtaminen/ymparistojarjestelma

Technopolis Oyj. Kestävä kehitys. [viitattu 20.1.2013]. Saatavissa:

http://www.technopolis.fi/fi/technopolis/kestava_kehitys/Sivut/default.aspx

Tekes. Kestävä talous [viitattu: 15.6.2012]. Saatavissa:

<http://www.tekes.fi/ohjelmat/kestavatalous>

Tekes. Strategia. [viitattu:20.1.2013]. Saatavissa.

http://www.tekes.fi/fi/community/Kansainv%C3%A4liset_ilmi%C3%B6t_%E2%80%93_globaalit_megatrendit/1066/Kansainv%C3%A4liset_ilmi%C3%B6t_%E2%80%93_globaalit_megatrendit/2354

Uusiutuvan energian velvoitepaketti [verkkodokumentti]. Työ- ja elinkeinoministeriö. . [viitattu: 15.6.2012]. Saatavissa:

http://www.tem.fi/files/26643/UE_lo_velvoitepaketti_Kesaranta_200410.pdf

Työ ja elinkeinoministeriö. Cleantech [viitattu: 15.6.2012]. Saatavissa:

<http://www.tem.fi/cleantech>

Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu. EMAS [viitattu: 20.1.2013]. Saatavissa:

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=76639&lan=fi>

Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelun. Jätevesisuositus [viitattu: 2.2.2013]. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=404564&lan=fi>

Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu. Kansallinen strategia biohajoavista jätteistä [viitattu:2.2.2013]. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=2657&lan=fi>

Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu. Kestävä kehitys [viitattu 18.11.2012]. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=419418&lan=fi>

Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu. Lainsäädäntö [viitattu 18.11.2012]. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=254&lan=fi>

Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu. Vastuuraportointi [viitattu 14.11.2012]. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=19869>

Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu. Ympäristömerkki [viitattu 4.7.2012]. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=397026&lan=FI>

Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu. Yritykset ja yhteisöt [viitattu: 5.9.2012]. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=86&lan=fi>

Vastuullisuusraportointi [verkkodokumentti]. Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu [viitattu: 14.11.2012]. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=131395&lan=fi>

WWF. Green Office [viitattu: 17.7.2012]. Saatavissa: <http://wwf.fi/yritykset/greenoffice/Mika-Green-Office--1045.a>

Ympäristönsuojelulaki. L86/2000. Finlex. Lainsäädäntö. [viitattu 29.1.2013]. Saatavissa: <http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/200000086?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ymp%C3%A4rist%C3%B6lupa>

Yrityssuomi. Yrityksen koko [viitattu: 16.1.2013]. Saatavilla: <http://www.yrityssuomi.fi/web/guest/yrityksen-koko>

Ympäristövastuullisuus Pohjois-Savon yrityksissä

Kyselyyn tulevat tiedot ovat luottamuksellisia, eikä niitä luovuteta julkiseen käyttöön!

1. Yrityksen perustiedot

2. Yrityksen toiminta ja kehitys

3. Yhteiskuntavastuu

4. Ympäristövastuu

5. Vastuullisuuden hyödyntäminen

Ympäristövastuullisuus on osa vastuullista yritystoimintaa. Sen tarkoituksena on luoda vastuullinen kuva yrityksestä työntekijöille, työnhakijoille, yhteistyökumppaneille ja asiakkaille. Ympäristövastuu on osa yhteiskuntavastuuta, joka määritellään myös vastuullisena yritystoimintana. Ympäristövastuun järjestämiseksi on erilaisia keinoja, mm. ympäristöohjelmat. Ympäristövastuullisuus jaetaan lainsäädännöllisiin ja moraalisiin keinoihin ja tämän työn tarkoituksena on perehtyä juuri moraaliseen vastuullisuuden alueeseen. Työ tehdään osana insinöörityötä. Työn tilaajana on Kuopio Innovation ja yhteistyössä aktiivisesti mukana Savonia-ammattikorekakoulu.

1. Yrityksen perustiedot

Nimi		Y-Tunnus	
Yhteystiedot		Perustamisvuosi	
		Liikevaihto	
		Henkilöstö	
Tuotteet		Kategoria	
		Laitteita/järjestelmiä suunnitteleva	
		Palveluita tuottava	
		Laitteita/koneita/järjestelmiä valmistava	
		Konsultointi-/koulutuspalvelut tarjoava	
		Tutkimuspalveluita tarjoava	
		Muu, mikä	
Asiakkaat		Toimialue	

2. Yrityksen toiminta ja kehitys

Yrityksen kasvutavoitteet 5 vuoden sisällä? (liikevaihto, henkilöstö, alueet jne)

Tärkeimmät yhteistyökumppaninne:

Mitä ympäristötoimialan palveluita käytätte ja mikä näiden osuus (%) on toiminnastanne?	
Olisiko tarvetta muille ympäristötoimialan palveluille?	
Miten ympäristötoimialaa tulisi kehittää, jotta yrityksenne hyötyisi siitä taloudellisesti?	
3. Yhteiskuntavastuu	
Mitä yhteiskuntavastuu teille merkitsee?	
Yhteiskuntavastuu jaetaan ympäristö-, sosiaaliseen ja taloudelliseen vastuuseen. Luuletteko, että nämä ovat riippuvaisia toisistaan? Millä tavalla?	
Yritykset voivat harjoittaa yhteiskuntavastuu raportointia. Onko teillä käytössä yhteiskuntavastuuraportti?	
Hyödynnättekö GRI-ohjeistoa raportoinnissanne?	
Mitkä seuraavista standardeista/ohjelmista ovat tuttuja:	Mitkä näistä ovat käytössä? Vai kenties jokin muu?
SA 8000	
ISO 26000	
Reilun kaupan brändi	
Vastuuraportti-kilpailu	
4. Ympäristövastuu	
Mitä ympäristövastuu teille merkitsee?	
Onko ympäristövastuu osana toimintanne/suunnitelmissa osaksi toimintaa?	

Ympäristövastuun keinoina käytetään standardeja, ohjelmia, järjestelmiä jne. Mitkä näistä seuraavista ovat tuttuja ja onko joku/jotkut niistä käytössä:			
	Tuttu	Käytössä	Entä onko joitain ala-kohtaisia ympäristövastuun menetelmiä käytössä?
EMAS			
ISO 14001			
OHSAS 18001			
Joutsenmerkki			
Kukkamerkki			
Energiamerkki			
Green Office-merkki			
Energiatehokkuustodistus			
Tuotteen elinkaariarviointi			
Materiaalikatselmus (motiva)			
Millaiset vaatimukset teillä on yhteistyökumppaneillenne ympäristöasioissa?			
Muuta?	mm. Yrityksen nettisivuilla mainitut ympäristöasiat		
5. Vastuullisuuden hyödyntäminen			
Millaisia arvoja yrityksellänne/konsernillanne on?			
Mitkä ovat tavoitteenne ympäristöllisesti?			
Hyödynnättekö ympäristövastuullisuuttanne jollain tavalla, esim. markkinoinnissa?			
Millä tavalla luulette, että ympäristövastuullisuus auttaa/auttaisi liiketoiminnassa?			
Kuinka luulette vastuullisuuden vaikuttavan työntekijöihin, työnhakijoihin, asiakkaisiin, yhteistyökumppaneihin?			

Millä tavalla luulette, että ympäristövastuullisuudesta on/ olisi hyötyä kansainvälisillä markkinoilla?

Olisiko yrityksellänne kiinnostusta oppia lisää ympäristövastuusta ja sen keinoista, sekä hyödyistä liiketoiminnassa?